

Antwoordnota besluiten Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding

Inleiding

De initiatiefnemers van Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding hebben het initiatief genomen voor de realisatie van een windpark ten zuiden van het bestaande Windpark Delfzijl Zuid. Het windpark bestaat uit 16 windturbines. Voor het Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding (het Windpark) wordt een bestemmingsplan voorbereid door de gemeente Delfzijl en is een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen en het oprichten en in werking hebben van een inrichting aangevraagd bij de provincie Groningen.

Van 27 februari tot en met 8 april 2020 hebben de ontwerp besluiten voor het bestemmingsplan Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding en de omgevingsvergunning voor het windpark ter inzage gelegen. Ten aanzien van de ontwerpbesluiten zijn 18 zienswijzen ingediend. In deze antwoordnota geven de bevoegde gezagen hun reactie op de ingebrachte zienswijzen op de ontwerpbesluiten.

In de antwoordnota is de hoofdzaak uit de zienswijzen weergegeven. Per punt is een reactie gegeven en is aangegeven of de zienswijze aanleiding geeft een van de besluiten aan te passen.

De zienswijzen zijn met letters opgesomd hierna, voorzover ingediend door particuliere personen, is dit geanonimiseerd. De indiener van de zienswijze ontvangt bericht over de aanduiding van zijn of haar zienswijze. Bij de reactie op de zienswijze is aangegeven welke zienswijze het punt bevat.

Overzicht zienswijze en aanduiding

De volgende zienswijze zijn ingediend en met de volgende aanduiding opgenomen in de nota.

- A. Stichting Oldambt Windmolenvrij e.a
- B. Geanonimiseerd
- C. Waterschap Hunze en Aa
- D. Geanonimiseerd
- E. Landkreis Leer
- F. Geanonimiseerd
- G. Stichting Landschap Oldambt
- H. Geanonimiseerd
- I. Gemeente Oldambt
- J. Burgerinitiatief Zuidelijke Dorpen Delfzijl
- K. Geanonimiseerd
- L. Geanonimiseerd
- M. Geanonimiseerd
- N. Geanonimiseerd
- O. Astron
- P. Veiligheidsregio Groningen
- Q. GGD Groningen
- R. Geanonimiseerd

Inhoudsopgave

De beantwoording van de zienswijzen is thematisch gerangschikt. De nummering kent de volgende thematische indeling.

1. Procedureel, coördinatie-regeling, crisis en herstelwet
2. MER
3. Beleidskader
4. Landschap
5. Draagvlak
6. Ecologie
7. Maatwerkvoorschriften
8. Sfeerwoningen cq molenaarswoningen
9. Conflict onder initiatiefnemers – evident privaatrechtelijke belemmering
10. Bodem/PFAS
11. Arhi toezicht
12. Onpartijdigheid
13. LOFAR
14. Leefbaarheid
15. Geluid en gezondheid
16. Slagschaduw
17. Good neighbour agreement
18. Externe veiligheid
19. Verkeer en bereikbaarheid
20. Obstakelverlichting
21. Verwijdering
22. Financieel
23. Netaansluiting
24. Invloed op emissie van ESD

Thematische beantwoording

Nr.		Inhoud zienswijze	Beantwoording	Aanpassing besluit
		<i>Procedureel, coördinatieregeling, crisis en herstelwet</i>		
1.1	A, R,F	De publicatie van de kennisgeving van de publicatie van de ontwerpbesluiten is ondeugdelijk aangezien deze niet in de Eemsbode zijn gepubliceerd terwijl dit gebruikelijk is voor kennisgevingen van de gemeente Delfzijl en sprake is van toepassing van de gemeentelijke coördinatieregeling. Er is strijd met art. 3.42. Er wordt gevraagd om rectificatie en hernieuwde publicatie	<p>Het publiceren van het ontwerp bestemmingsplan is via de reguliere weg gedaan middels de gemeenteberichten in de Eemsbode (week 9) en in de Staatcourant (26 februari 2020). De provincie en gemeente hebben naast de reguliere weg ook een publicatie aan verschillende kranten aangeboden, namelijk Dagblad van het Noorden (editie Noord en Oost), Streekblad (o.a. gemeente Oldambt), Eemsbode (o.a. gemeente Delfzijl), Eemslander (o.a. gemeente Delfzijl) en 't Bokkeblad (voormalige gemeente Slochteren).</p> <p>De indiener van de zienswijze geeft aan dat er geen publicatie heeft plaatsgevonden in De Eemsbode. Echter, op 26 februari heeft de Eemsbode de publicatie gepubliceerd en stond de ter inzage legging tevens benoemd in de gemeenteberichten. De betreffende publicatie is als bijlage bij de antwoordnota gevoegd.</p> <p>Er is dan ook geen sprake van een ondeugdelijke publicatie, aangezien er in de Eemsbode en er tevens ook in andere regionale kranten is gepubliceerd.</p> <p>Naast publicatie in de krant is er ook gepubliceerd op het internet. Tevens zijn de betrokken wettelijke instanties en de belanghebbenden uit de vorige procedure geïnformeerd over de ter inzage legging. Een overzicht van de geïnformeerde partijen is bijgevoegd.</p> <p>Aangezien er is gepubliceerd in de Eemsbode en daarnaast in nog meer kranten welke worden uitgebracht in de nabije omgeving, zijn wij van mening dat er alles is bewerkstelligd om een grote groep inwoners op de hoogte te brengen van het ter inzage liggen van het ontwerp bestemmingsplan. Hiermee is er geen sprake van het handelen in strijd met artikel 4.32 eerste lid Algemene wet bestuursrecht (Awb).</p>	Nee
1.2	A	Betwist wordt dat het toepassen van de gemeentelijke coördinatieregeling rechtens niet geëigend is, laat staan wenselijk in een situatie waarin een eerder ingediende aanvraag is vernietigd. Verwezen wordt naar de uitspraak ECLI:NL:RVS 2018:4180. Uit het voorstel blijkt dat een kortere proceduretijd één van de grootste redenen is geweest om te kiezen voor een gemeentelijke coördinatieregeling.	Door de Provincie Groningen is in deze procedure afgezien van de toepassing van de coördinatie op grond van de Elektriciteitswet 1998. De gemeenteraad Delfzijl heeft vervolgens toepassing gegeven aan de gemeentelijke coördinatieregeling uit de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Deze bevoegdheid komt de gemeenteraad toe op grond van art. 3.30, lid 1 Wro. De realisatie van het Windpark vormt een verwezenlijking van het gemeentelijk ruimtelijk beleid, en de coördinatie van de benodigde besluitvorming versneld de realisatie. Niet valt in te zien dat deze toepassing strijdig is met de wet.	Nee
1.3	A	Als bezwaar tegen de coördinatieregeling wordt aangegeven dat er sprake moet zijn van snelheid aangezien het vernietigde besluit ondeugdelijk is gemotiveerd en onzorgvuldig genomen. Daarbij wordt	Door toepassing van de gemeentelijke coördinatieregeling wordt de uitgebreide voorbereidingsprocedure doorlopen voor de gecoördineerde besluitvorming. Verder staat er beroep in eerste en enige aanleg open bij de Afdeling bestuursrechtspraak. Voor het bestemmingsplan betekent dit geen verandering in de te doorlopen	Nee

		<p>aangevoerd dat college van B&W en GS hebben aangegeven geen juridische risico's te willen lopen. Gesteld wordt dat in dat geval gekozen had moeten worden voor het toepassen van de uitgebreide voorbereidingsprocedure om omissies te voorkomen. Gesteld wordt dat er ten nadele van omwonenden geen sprake is van een toetsingsmoment bij de afdeling bestuursrecht van de rechtbank waar regionale relevantie op arrondisementsniveau</p>	<p>procedure. Voor de omgevingsvergunning verandert de procedure hierdoor wel. Dit is echter het beoogde resultaat van de toepassing van de coördinatie-regeling, zodat hierin geen sprake kan zijn van strijd met wet of regelgeving.</p>	
1.4	A	<p>Volgens indiener moeten de te coördineren besluiten in de juiste volgorde worden genomen en is onduidelijk wanneer het besluit van het bestemmingsplan is genomen door de gemeenteraad en wanneer de provincie vervolgens heeft besloten over de omgevingsvergunning. de aanvraag voor de omgevingsvergunning moet immer getoetst worden aan het nieuwe bestemmingsplan.</p>	<p>Het bestemmingsplan is nog niet vastgesteld door de gemeenteraad. Alleen het ontwerp bestemmingsplan en de ontwerp omgevingsvergunning zijn ter inzage gelegd. De zienswijze kan dan ook niet gevolgd worden.</p> <p>Voor zover indiener doelt op de definitieve besluitvorming, wordt erop gewezen dat eerst het bestemmingsplan wordt vastgesteld voordat de omgevingsvergunning verleend wordt.</p>	Nee
1.5	A	<p>Gesteld wordt dat een coördinatiebesluit ontbreekt bij de ter inzage gelegde stukken, dat GS afziet van hun coördinatiebevoegdheden in de zin van art. 9f lid 6 Elektriciteitswet 1998. De datum van 19 september 2019 die in het bestemmingsplan is genoemd ten aanzien van dit besluit wordt betwist.</p>	<p>Het besluit van gedeputeerde staten om af te zien van de toepassing van de coördinatie-regeling uit de Elektriciteitswet valt niet onder de reikwijdte van de gemeentelijke coördinatie-regeling. Het besluit van gedeputeerde staten hoefde derhalve niet ter inzage te worden gelegd met de overige stukken.</p> <p>Het besluit van provinciale staten is wel op 20 september 2019 gepubliceerd in het provinciaal blad, en als zodanig dus bekendgemaakt en in werking getreden.</p>	Nee
1.6	A	<p>Nu het besluit ontbreekt is niet nader gemotiveerd of GS niet beter zelf de besluiten had moeten coördineren. Gesteld wordt dat daarom sprake is van twee coördinerende bevoegde gezagen en dat wordt onbestaanbaar en juridisch onhoudbaar geacht</p>	<p>Gezien de besluitvorming van gedeputeerde staten om de provinciale coördinatie-regeling niet toe te passen en het daarop volgende besluit van de gemeenteraad om wel de gemeentelijke coördinatie-regeling toe te passen, is er enkel sprake van een coördinatie door de gemeente.</p>	Nee
1.7	A	<p>Betwist wordt dat de gemeentelijke coördinatie-regeling van art 3.31 wro kan worden toegepast binnen de wetssystematiek van de Elektriciteitswet 1998. De huidige coördinatie-route wordt in strijd met de Elektriciteitswet 1998 geacht.</p>	<p>Er is geen sprake van strijd met wet of regelgeving. De provinciale coördinatie-regeling is bij besluit van gedeputeerde staten niet langer van toepassing, zodat het de gemeenteraad vrijstond de gemeentelijke coördinatie-regeling toe te passen.</p>	Nee
1.8	A	<p>Niet is vermeld bij bekendmaking of mededeling van het besluit dat de crisis en herstelwet (CHW) van toepassing is. Dit is in strijd met de zorgvuldigheid ex art. 3:2 Awb</p>	<p>Op de besluitvorming voor het Windpark is inderdaad de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit is als zodanig benoemd in de plantoelichting van het bestemmingsplan. In de kennisgeving van de terinzagelegging van de ontwerpstukken is de toepasselijkheid van de Crisis- en herstelwet niet genoemd. Dit heeft voor de toepassing daarvan geen gevolgen, aangezien de Crisis- en herstelwet bij wet van toepassing is op deze procedure. Verder heeft de Crisis- en herstelwet voor de fase van terinzagelegging van de ontwerpbesluitvorming geen gevolgen zodat derden door het niet vermelden in de kennisgeving geen nadeel hebben ondervonden. Bij de kennisgeving van de terinzagelegging voor de beroepsfase wordt aangegeven dat de Chw van toepassing is op de besluitvorming.</p>	Nee

1.9	A	Beoordeeld dient te worden of de mogelijkheid voor een voorlopige bestemming voor de duur van maximaal 30 jaar voldoet aan de criteria die in de CHW zijn opgenomen voldoet. Niet aannemelijk is gemaakt dat aan deze criteria kan worden voldaan. t.a.v van het beoogde doel van de CHW, het bestrijden van de economische crisis, is geen sprake volgens indiener omdat het windpark een negatief economisch effect veroorzaakt.	Op grond van art. 7o Uitvoeringsbesluit Crisis en herstelwet (Chw) is het mogelijk om aan het bestemmingsplan voor het bouwen en in werking hebben van de windturbines een voorlopige bestemmingen voor het bouwen en in werking hebben van een windturbine voor een termijn van tussen de vijftientig en dertig jaar worden toegekend aan de exacte locaties van de windturbines, mits deze worden vastgesteld voor 15 juli 2021. Dit artikel is al eerder toegepast bij windparken, namelijk windpark N33 en windpark De Drentse Monden en Oostermoer. Aangezien de toepassing van dit artikel bij deze windparken door de Afdeling bestuursrechtspraak is geaccordeerd, zijn wij geen reden te twifelen aan de toepasbaarheid van dit artikel bij het Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding (het Windpark).	Nee
1.10	A	Ten aanzien van de tijdelijkheid wordt erop gewezen dat tijdelijke bestemmingen voor 15 juli 2021 dienen te zijn aangewezen. Zij bestrijden dat dit haalbaar is aangezien nu nog slechts een ontwerpbesluit ter inzage is gelegd Niet kan worden uitgesloten dat de bestemming niet onherroepelijk is voor 21 juli 2021	Aangezien de vaststelling van het bestemmingsplan plaatsvindt in 2020 is er geen reden te twifelen aan de haalbaarheid van de gestelde termijn.	Nee
1.11	F	De gemeente voldoet niet aan artikel 3.30 eerste lid Wro waaruit volgt dat de raad moet aanduiden op welke besluiten de coördinatieprocedure betrekking heeft.	Op grond van art. 3.30, lid 1 Wro is het inderdaad voorgeschreven om in het besluit tot toepassing van de coördinatieprocedure de besluiten aan te duiden die onder deze regeling vallen. Dit wordt gedaan tegelijk met de vaststelling van het bestemmingsplan	Ja
1.12	A	Gemeente en provincie handelen in strijd met Verdrag van Aarhus door gebrek aan vereiste transparantie over of en hoe de belangen van inwoners zijn behartigd. Daarnaast is er gebrek aan draagvlak. Er is geen zorgvuldige voorbereiding en belangenbehartiging ex art 3:2 en 3:4 Awb	Conform de daarvoor geldende procedure hebben de stukken in ontwerp ter inzage gelegen voor zienswijzen en staat straks de mogelijkheid open om tegen de besluiten beroep in te stellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak. Zoals door de Afdeling bestuursrechtspraak al vaker geoordeeld, is er geen reden te twifelen aan de juistheid van de implementatie van de verplichtingen uit het Verdrag van Aarhus in het Nederlandse rechtstelsel. Daarbij moet in deze specifieke procedure er ook op worden gewezen dat partijen al eerder, namelijk ten aanzien van de vernietigde besluitvorming, inspraak hebben kunnen leveren op het voorliggende plan. Ten aanzien van draagvlak stellen wij vast dat er tegenstand bestaat tegen het voorliggende plan, maar dat dit op zichzelf niet betekent dat er geen draagvlak is. Daarbij wijzen wij erop dat de belangen van de inwoners die gevolgen van het Windpark kunnen ondervinden bij de planvorming zijn betrokken, zoals ook uit het beschikbare milieuonderzoek en de verdere beantwoording van de zienswijzen blijkt. Wij achten onze besluitvorming dan ook zorgvuldig voorbereid en voorzien van een deugdelijke belangenafweging.	Nee
1.13	A,R	Uit onderzoek (https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/wordt-er-goed-geluisterd-naar-omwonenden-van-windmolens-nee-en-dat-is-zonde~b16a3a21/) blijkt dat omwonenden geen invloed hebben op de besluitvormingsprocedure	Bij de planvorming zijn omwonenden betrokken. Dit is gebeurd in zowel de fasen van de eerdere besluitvorming als in de huidige besluitvorming. In het aangehaalde onderzoek zijn wij geen aanleiding te twifelen aan de juistheid van de gevolgde procedures en de geboden mogelijkheid tot inspraak.	Nee
1.14	A,R	De communicatie is onvoldoende. Slechts nu pas realiseren inwoners van Wagenborgen dat Windpark Geefswaar wordt gerealiseerd	Hoewel het spijtig is dat inwoners van Wagenborgen zich nu pas realiseren dat het Windpark Geefswaar wordt gerealiseerd, moet erop worden gewezen dat deze besluitvorming eerder is afgerond en niet hier ter sprake staat.	Nee

			Verder wordt verwezen naar de beantwoording van 1.1, waarin wordt aangegeven dat ook voor deze procedure uitgebreid gecommuniceerd is.	
1.15	A,R	In de Eerste Kamer is een motie aangenomen om bewonersinvloed verplicht te verankeren. Provincie en gemeente hebben nagelaten hiervoor beleidskaders op te stellen. Dit is kwalijk en rechtens schadelijk.	Ten aanzien van de te verlenen inspraak op de besluitvorming wordt voldaan aan de daarvoor geldende wettelijke verplichtingen. Er is daarbij geen plicht of recht ten aanzien van een op te stellen beleidskader voor invloed van de omgeving.	Nee
1.16	A	De buurgemeente Oldambt is niet of te laat geïnformeerd over de procedure en deze kon daardoor haar bewoners niet informeren. De gemeente heeft haar informatieplicht daarmee geschonden. Daarnaast heeft de gemeente alleen gekeken naar inwoners in haar eigen gemeente en geen rekening gehouden met inwoners aan de andere kant van de gemeentegrens	De gemeente Oldambt is tijdig geïnformeerd: in ieder geval is de gemeente Oldambt gelegenheid geboden te reageren op het voorontwerp van het bestemmingsplan, van welke gelegenheid de gemeente ook gebruik heeft gemaakt. De effecten van het Windpark op de omgeving zijn onderzocht en betrokken in onze besluitvorming. Daarbij is geen beperking geweest tot aan onze gemeentegrenzen, maar is waar nodig rekening gehouden met de gevolgen voor omwonenden buiten onze gemeentegrenzen.	Nee
1.17	A	Betwist wordt de door de gemeente gehanteerde maximale invloedsafstand van 1.500 m gezien de uitspraak van de Raad van State over de invloedsafstand die bij Windpark Drentse Monden Oostermoer op 10x de tiphoopte is gesteld. Met een maximale tiphoopte van 204 meter is hier de invloedsafstand 2.040 m.	Er is geen sprake van een maximale invloedsafstand van 1.500 m die wordt gehanteerd. De beoordeling van de gevolgen van het windpark voor de omgeving en andere belangen vindt plaats op basis van de effectbeoordeling.	Nee
1.18	A	Informatieavonden zijn op het laatste moment georganiseerd, soms met nog geen week vooraf belegd, met een lage opkomst tot gevolg. Uit de informatieavond van 8 maart 2017 is gebleken dat mensen zich overvallen voelen door de plannen.	Hoewel het spijtig is dat bewoners zich overvallen voelen, proberen zowel de bevoegde gezagen als de initiatiefnemers van het Windpark zich in te spannen om zoveel als mogelijk tijdig en volledig informatie te delen over het project en de procedure. Daarbij moet erop worden gewezen dat het project qua opstelling en uitvoering slechts in geringe mate is gewijzigd ten opzichte van de eerdere procedure. De wel doorgevoerde wijzigingen, zoals het vervallen van bedrijfswoningen bij het Windpark, hebben daarbij positieve gevolgen voor de omgeving, aangezien de geluidsbelasting ter plaatse van woningen van derden is verminderd.	Nee
1.19	A	Indiener kan zich niet vinden in de stelling van provincie, gemeente en initiatiefnemers dat uitgebreid werk is gemaakt van de omgeving informeren en betrekken nu informatiemerken alleen in de gemeente Delfzijl hebben plaatsgevonden. Indiener acht zich, zowel van binnen als buiten de gemeente Delfzijl niet serieus genomen. Op het moment dat ontwerpplannen klaar lagen is pas een informatiemarkt in de gemeente Oldambt (Nieuwolda) georganiseerd.	De bevoegde gezagen en de initiatiefnemers spannen zich in zoveel als mogelijk tijdig en volledig informatie te delen over het project en de procedure. Een onderdeel daarvan is het organiseren van een informatiemarkt. Daarnaast kan worden gewezen op de informatievoorziening in het kader van de eerder doorlopen procedure.	Nee
1.20	A,R	Over het vernieuwde plan is op 3 maart 2020 een informatiebijeenkomst in Wagenborgen georganiseerd. Aanwezigen konden elementen van de plankaart niet	Voor zover er nog nadere vragen zijn over delen van het plan, vernemen de overheden deze graag om hierover met elkaar in overleg te treden. Ten aanzien van de cirkels zie ook het antwoord bij 1.23. Ten aanzien van het punt dat sprake is van meerdere cirkels per turbine geldt dat de plankaart per turbine onderscheidt maakt in de bouwlocatie (de	Nee

		uitleggen en toelichten. Bijvoorbeeld over meerdere cirkels op de locaties van de windmolens.	locatie van de fundering) en een vrijwaringszone die overeenkomt met het gebied waar de rotor over draait.	
1.21	D	Het oorspronkelijke plan is door de Raad van State vernietigd omdat zij plan in strijd met de vereiste zorgvuldige voorbereiding acht en het plan niet berust op een deugdelijke motivering. Verwijzen naar een 'gerepareerd plan' is dan ook onterecht. De ontwerpbesluiten dienen als geheel nieuw project te worden beschouwd.	Door de Afdeling bestuursrechtspraak is het vorige bestemmingsplan voor deze ontwikkeling vernietigd vanwege de afwezigheid van de bindingen tussen het Windpark en de als zodanig aangeduide sfeerwoningen. Ten aanzien van de onderbouwing van de aanwezige bindingen en het aantal sfeerwoningen is het plan aangepast. Voor het overige is het plan gelijk gebleven en heeft de genoemde uitspraak van de Afdeling geen reden om het plan aan te passen of als een nieuw project te beschouwen. De procedure voor besluitvorming inzake het plan vindt overigens opnieuw plaats, derhalve zijn nu de ontwerpbesluiten ter inzage gelegd.	Nee
1.22	D	De verdeling van lusten en lasten is scheef. Het gebiedsfonds van EUR 55.000 per jaar is te weinig ten opzichte van de schade en de te verwachten overlast.	Het bestemmingsplan voldoet aan de eis van een goede ruimtelijke ordening en de gevolgen voor de omgeving zijn aanvaardbaar te achten; er blijft sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Voor de aanvaardbaarheid van de effecten is het ook niet noodzakelijk een nadere verdeling van de lusten en lasten te eisen. De initiatiefnemers hebben wel toegezegd bij te dragen aan een gebiedsfonds dat voor alle omwonenden is. Zij dragen jaarlijks een bedrag van € 1.050 per MW af gedurende de periode dat het windpark operationeel is. De omvang van dit bedrag vormt echter geen onderdeel van de voorliggende besluitvorming.	Nee
1.23	N	Sommige windturbines zijn groter ingetekend dan andere. De cirkel om windturbines is bij de een groter dan bij andere windturbines.	Voor een aantal windturbines geldt dat binnen het bestemmingsplan er enkele meters ruimte is om de fundering te verplaatsen. Voor deze windturbines is de cirkel waar rotoroverdraai is toegestaan dan ook iets groter, om ruimte te geven voor de verandering in de positie. Dit geldt niet voor turbines nabij de provinciale weg en de gasleiding; hier is de positie exact vastgelegd en de cirkel als gevolg daarvan kleiner. Voor alle windturbines geldt echter de maximale rotordiameter van 136 m, welke diameter dus niet groter wordt als de plankkaart meer ruimte geeft voor overdraai.	Nee
		<i>MER</i>		
2.1	A	Gesteld wordt dat de keuze voor het voorkeursalternatief uit de aanvulling op het MER van 28 april 2017 niet expliciet aangegeven, verduidelijkt en beschreven is en derhalve in strijd is met de milieurechtelijke actualiseringsplicht en het plan derhalve niet gehandhaafd kan blijven	In het MER is de keuze voor het voorkeursalternatief gemotiveerd. De aanvulling op het MER betreft onderzoek naar de gevolgen van een wijziging van het voorkeursalternatief. Geconcludeerd wordt in de aanvulling op het MER dat het onderzoek uitwijst dat de effecten zich niet of nauwelijks onderscheiden, maar leidt tot een hogere elektriciteitsproductie. De keuze voor de aanpassing van het voorkeursalternatief is dan ook gemaakt op basis van deze resultaten.	Nee
2.2	A	Gesteld wordt dat het project geruisloos stil is gezet en dat nu het bestemmingsplan en MER gedateerd zijn en derhalve niet ten grondslag kunnen worden gelegd aan het huidig ontwerpbesluit	Het MER inclusief aanvulling heeft betrekking op het project waar het ontwerpbesluit betrekking op heeft en waarvoor vergunning is aangevraagd. Daarbij is een actualisatie uitgevoerd van het MER. Het MER kan derhalve ten grondslag liggen aan het voorliggende besluit.	Nee
2.3	A, I, F	Gesteld wordt dat het nieuwe voorkeursalternatief turbines kent die 100 m hoger zijn dan het oorspronkelijke voorkeursalternatief, tot een maximale tiphoogte van 210 meter en bovendien aanzienlijk meer vermogen hebben tot	Er is geen wijziging in het aantal windturbines of de afmetingen van de windturbines ten opzichte van het plan waarvoor de oorspronkelijk, inmiddels vernietigde, vergunning is verleend. Nieuwe ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden sinds het	Nee

		<p>4 MW. Tevens wordt gesteld dat de windturbines op andere locaties zijn gepland dan eerder onderzocht. De gedateerde milieuonderzoeken uit het eerdere MER zijn niet gebaseerd op de milieueffecten van de windturbines uit het nieuwe voorkeursalternatief. Dit noodzaakt een heroverweging van de locatie, temeer omdat er al ongeveer 10 jaar zijn verstreken en in de tussentijd meerdere ontwikkelingen zijn geweest die het MER niet heeft overzien.</p>	<p>eerder besluit zijn betrokken bij voorliggende besluit. Dit betreft bijvoorbeeld nieuwe beleid en de autonome ontwikkelingen. Dit is betrokken in het addendum op het MER.</p> <p>In de aanvulling op het MER zijn de milieueffecten van het extra alternatief beschreven. Vervolgens zijn twee posities elk circa 7 meter verschoven ten opzichte van de posities in de aanvulling van het MER. Op basis van expert judgement kan geconstateerd worden dat deze beperkte verschuiving op de schaal van het windpark geen invloed heeft op de resultaten en conclusies uit (de aanvulling van) het MER. De onderzoeksresultaten blijven bruikbaar ter onderbouwing van een goede ruimtelijke ordening. Voor geluid en slagschaduw zijn overigens de huidige (definitieve) posities nader onderzocht voor de windturbine waar omgevingsvergunning voor wordt aangevraagd (zie bijlage 3 van het bestemmingsplan). De aanvulling d.d. april 2017 maakt onderdeel uit van het MER.</p> <p>Het windpark ligt in een gebied dat door de provincie is aangewezen voor windenergie (concentratiegebied). Binnen de concentratiegebieden dient de Groningse taakstelling gerealiseerd te worden. Na aanwijzing van het gebied dient door middel van een ruimtelijke procedure te worden gekeken of ontwikkeling van windenergie in het gebied kan en zo ja hoeveel windturbines er mogelijk zijn.</p> <p>Er heeft bij de windturbines inderdaad een ontwikkeling plaatsgevonden waarbij het vermogen per turbine is vergroot. Dat leidt ertoe dat er minder, maar hogere turbines worden geplaatst. Deze turbines zijn in het MER onderzocht en het MER is betrokken bij de besluitvorming. De ontwikkeling van de windturbineteknik vormt geen aanleiding voor een heroverweging van de locatie.</p>	
2.4	A	<p>De aanvulling op het MER voorziet slechts in een globale 'nieuwe' effectbeoordeling van het extra alternatief en nog globaler op de aanpassing van het aangepast extra alternatief. Indiener geeft aan dat het onderzoek dan ook niet juiste deskundige gemotiveerde onderzoeken ten grondslag. Gesteld wordt dat hier ook geen tijd voor is geweest en dat het nieuwe voorkeursalternatief ernstigere milieueffecten zal veroorzaken door bijvoorbeeld andere elektronische kabeltracés of grotere fundamenten..</p>	<p>Het MER bevat een beoordeling voor alle alternatieven. Voor het extra alternatief en het aangepast alternatief zijn in de aanvulling op het MER de onderzoeksresultaten daarvoor opgenomen, onder meer in het aantal uren slagschaduw per jaar en de geluidsbelasting bij relevante toetspunten. Het MER inclusief aanvulling is beoordeeld door de Commissie voor de MER en die heeft geoordeeld dat het MER alle benodigde informatie bevat. Het MER dat ten grondslag ligt aan het besluit is dan ook correct en voldoende. De onderzoeken die bij de toelichting op het bestemmingsplan zijn gevoegd zijn daarbij gebaseerd op het project zoals dit wordt mogelijk gemaakt in het bestemmingsplan. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat de onderzoeken niet volledig zijn.</p>	Nee
2.5	A	<p>De ecologische effecten zullen toenemen bij grootschaligere windturbines.</p>	<p>De ecologische effecten van dit windpark qua aantal, posities en dimensies zijn onderzocht in de onderzoeken die als bijlage bij het ontwerp zijn gevoegd.</p>	Nee
2.6	A	<p>Zonder nieuw zorgvuldig accuraat in casu passend onderzoek naar milieueffecten van het voorkeursalternatief voldoet het bestemmingsplan met MER niet aan de</p>	<p>Zie 2.4</p>	Nee

		inhoudelijke eisen uit de wet milieubeheer en is het besluit niet houdbaar.		
2.7	A	Het addendum op het MER is niet voorgelegd aan de commissie voor de m.e.r. en geeft aan dat derhalve recente ontwikkelingen zoals de PFAS- en stikstofproblematiek niet zijn getoetst.	Het addendum is niet aan de commissie voor de MER voorgelegd aangezien de kenmerken van het windpark niet zijn gewijzigd. De onderzoeksresultaten van de gevolgen van het project zijn derhalve eveneens ongewijzigd. Recente ontwikkelingen die zijn betrokken, leiden niet tot nieuwe inzichten zoals toegelicht in het addendum en er is geen aanleiding om aanvullend advies aan de commissie voor de MER te vragen. Er is ook geen wettelijke plicht hiertoe.	Nee
2.8	A	De wijzigingen zijn zodanig ingrijpend dat het addendum getoetst moet worden door de commissie voor de m.e.r.. Dit blijkt onder meer uit het feit dat: - het MER nieuwe conclusie bevat - er een nieuw bestemmingsplan is voorbereid en de vergunningaanvraag is aangevuld - er geen sprake is van geringe verwaarloosbare verschuiving van positie van windturbines omdat het meerdere windturbines betreft - er nieuwe autonome ontwikkelingen zijn waar rekening mee moet worden gehouden in het MER: windpark Geefsweer, windpark midden, windpark oostpolder, en de tijdelijke bovengrondse 380 hoogspanningsverbinding Eemshaven Oudeschip-Eemshaven -de status van sfeerwoningen is gewijzigd van 17 naar 6 molenaarswoningen - er is sprake van gewijzigde milieueffecten zoals geluid doordat er burgerwoningen zijn ontstaan met nieuwe mitigerende maatregelen - er een vernieuwde actualisatie ecologie is uitgevoerd	Zie 2.7. Voor het MER geldt de eis dat dit de milieu-informatie bevat die nodig is om een VKA op te kunnen baseren en de milieueffecten volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. Aan deze eis voldoet het MER samen met het addendum. Daarbij is van belang dat er geen sprake is van een verschuiving van de windturbineposities. Nu de relevante milieueffecten primair afhankelijk zijn van de windturbines en daarin geen veranderingen zijn, is het eerder verrichte MER met de actualisatie voldoende om de milieueffecten van het VKA volwaardig mee te kunnen nemen in de besluitvorming. De wijzigingen in de autonome ontwikkeling en het gegeven dat sprake is van minder molenaarswoningen zijn beoordeeld en zijn niet ingrijpend. Daarbij leidt het vervallen van enkele molenaarswoningen ook tot vermindering van geluidsbelasting bij woningen van derden. Er is dan ook geen aanleiding of plicht het addendum aan de commissie voor de MER voor te leggen	Nee
2.9	D	Er wordt in het MER gekeken naar de effecten van de 16 windturbines. Er zou gekeken moeten worden naar de cumulatieve effecten van de 5 windparken in het gebied (Windpark Delfzijl Noord, Windpark Oosterhorn, Windpark Geefsweer, Windpark Delfzijl Zuid en het nieuw windpark Delfzijl Zuid uitbreiding.	In het MER, inclusief aanvulling en addendum, zijn niet alleen de effecten van het windpark op zichzelf beoordeeld, maar ook de effecten in cumulatie, voor zover die optreedt, met andere bestaande en reeds vergunde windparken bepaald en beoordeeld.	Nee
2.10	G	Een aanvullende (4 ^e) variant is aan het MER toegevoegd die een ashoogte heeft die de helft groter is dan de andere varianten in het MER. In de beoordeling is er echter nauwelijks onderscheid met de oorspronkelijke varianten. Dit is onjuist aangezien een verhoging van de as met ongeveer de helft negatievere effecten op landschap heeft, zeker in afwijking van de bestaande windturbines. Er is dan ook geen juiste keuze gemaakt.	In de aanvulling op het MER in paragraaf 2.1.2. en 4.2.1 is geconcludeerd dat hogere windturbines een negatiever effect hebben op het aspect landschap. Dit effect is betrokken bij de afweging van het doel van het project en de verschillende gevolgen voor de omgeving en aanvaardbaar bevonden.	Nee

2.11	J, K, L, M	Leefbaarheid dient een integraal onderdeel te zijn van de beoordeling van de verschillende alternatieven in het MER waarbij rekening moet worden gehouden met het cumulatieve effect van aardbevingen, teruggang in openbare voorziening en de komst van het windpark	Het MER heeft betrekking op de milieueffecten van het windpark. Leefbaarheid wordt daarbij geraakt door bijvoorbeeld de geluids- en slagschaduwbelasting die optreedt. In het bestemmingsplan is een afweging gemaakt van de gevolgen in brede zin. Daarbij is niet te verwachten dat de combinatie van milieueffecten op de omgeving, de aardbevingsproblematiek en een teruggang in openbare voorzieningen optreedt. De milieueffecten van het windpark op de leefbaarheid betreffen de directe omgeving van het windpark en hebben geen relatie met regionale ontwikkelingen.	Nee
		<i>Beleidskader</i>		
3.1	A, R	Recent heeft de gemeente Delfzijl aangegeven (https://www.rtvnoord.nl/nieuws/216427/Eemsdelta-gemeenten-willen-geen-nieuwe-windparken) dat er geen nieuwe windparken bijkomen. Het is voor indiener niet uit te leggen dat het bestemmingsplan van Windpark Delfzijl Zuid uitbreiding opnieuw in behandeling wordt genomen	De indiener verwijst in haar zienswijze naar de publicatie van rtv noord welke betrekking heeft op het beleidsdocument 'ruimte voor energie'. Hierin wordt inderdaad aangegeven dat er geen nieuwe windparken meer bijkomen. Het realiseren van het beoogde windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding is hier een uitzondering op zoals benoemd in paragraaf 7.3.4 van de visie. Tevens verwijst de indiener van de zienswijze naar de coalitieakkoorden van de beide bestuursorganen. Het coalitieakkoord van de gemeente Delfzijl heeft betrekking op de bestuursperiode 2018 tot 2021. Toen het coalitieakkoord is vastgesteld (20 april 2018) was het bestemmingsplan Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding reeds vastgesteld en de omgevingsvergunning reeds verleend. In het coalitieakkoord van de gemeente Delfzijl wordt aangegeven dat 'het plaatsen van windturbines vindt uitsluitend plaats op reeds vergunde locaties'. Het nu voorliggende windpark was destijds een reeds vergunde locatie en wordt nu wederom aangeboden aan de gemeenteraad. Aangezien het windpark bij opstellen van het coalitieakkoord als passend wordt gezien binnen het coalitieakkoord wordt het windpark ook nu als passend gezien binnen het coalitieakkoord.	Nee
3.2	A, R	De provincie Groningen heeft aangegeven dat er een pas op de plaats moet komen in het coalitieakkoord 2019-2023. Het uitgangspunt is dat de lusten en lasten rondom de productie van duurzame energie beter moeten worden verdeeld. De besluiten zijn in strijd met het coalitieakkoord	De indiener verwijst in haar zienswijze naar de publicatie van rtv noord welke betrekking heeft op het beleidsdocument 'ruimte voor energie'. Hierin wordt inderdaad aangegeven dat er geen nieuwe windparken meer bijkomen. Het realiseren van het beoogde windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding is hier een uitzondering op zoals benoemd in de visie. De tekst uit het coalitieakkoord van de provincie Groningen waar de indiener naar verwijst heeft betrekking op het nieuwe beleid voor duurzame energie dat onder meer in het kader van de Regionale Energiestrategie wordt ontwikkeld en de opvolger is van het concentratiebeleid voor windenergie. Het windpark Delfzijl-Zuid-Uitbreiding wordt gerealiseerd in een gebied dat al lange tijd in het provinciaal beleid is aangewezen als concentratiegebied voor windenergie, en valt daarom nog onder het beleidskader 'Sanering en opschaling, gebiedsfonds en participatie' (vastgesteld door PS provincie Groningen op 29 januari 2014).	Nee

3.3	A, R	Het besluit is in strijd met de gemeentelijke visie 'ruimte voor energie' aangezien hierin is aangegeven dat de vergunde uitbreiding van grote windparken als voldoende wordt beschouwd. Het gemeentelijke coalitieakkoord 2018-2021 geeft aan dat plaatsen van windturbines alleen nog plaatsvindt op reeds vergunde locaties. Er is hier geen sprake van een vergunde locatie. De ontwerpbesluiten zijn dan ook in strijd met de visie en het coalitieakkoord	De gemeenten Appingedam, Loppersum en Delfzijl hebben gezamenlijk het beleidsdocument 'Ruimte voor Energie' opgesteld. Het ontwerp lag ter inzage van 5 december 2019 tot en met 15 januari 2020. De indiener van de zienswijze geeft aan dat realisatie van het nu voorliggende windpark in strijd is met de visie 'Ruimte voor energie'. Op pagina 31 wordt aangegeven dat 'Voor Delfzijl speelt mee dat de aanwijzing en vergunde uitbreiding van de grote windparken in de gemeente vooralsnog als voldoende worden beschouwd'. Het Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding wordt in de visie gezien als aangewezen uitbreiding en hierdoor niet in strijd met de visie. Op pagina 75 staat aangegeven dat het park als in voorbereiding wordt gezien de visie. Gezien de onduidelijkheid is ervoor gekozen de tekst in het beleidsdocument hierop aan te passen voor vaststelling van het beleidsstuk 'Ruimte voor Energie' op 28 mei 2020.	Nee
3.4	A, I	Het argument dat de provincie Groningen haar gestelde doel voor 855,5 MW uit het Energieakkoord niet kan realiseren zonder het windpark is onjuist. Uit de monitor wind op land 2018 volgt dat Groningen, mede vanwege het extra vermogen bij Windpark N33, reeds een gereserveerd vermogen van 993,5 MW heeft. Het windpark is niet nodig of kan met minder windturbines worden uitgevoerd. Dit ontbreekt in de afweging over het plan.	De provincie Groningen heeft zich gecommitteerd aan de realisatie van 855,5 MW windenergie in 2020. In bestuurlijk overleg tussen Rijk en IPO is afgesproken dat het deel van de 6.000 MW opgave dat niet in 2020 is gerealiseerd, uiterlijk in 2023 ingehaald zal worden met wind op land en techniekneutraal verdubbeld zal worden. . Dat maakt dat voor de provincie Groningen Het Windpark nog altijd noodzakelijk is om voornoemde doelstelling te halen. Hoe andere provincies omgaan met hun taakstelling, is daarbij niet relevant. Net als alle andere provincies heeft de provincie Groningen daarbij meer projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd is voor de doelstelling in 2020. De belangrijkste reden hiervoor is dat er altijd rekening gehouden wordt met uitval van projecten en/of het niet tijdig realiseren van projecten en doelstellingen voor na 2020. Ook is het een gevolg van de ontwikkeling die windturbines hebben doorgemaakt, van gemiddeld 3-3,5 MW naar 4-5 MW per turbine, sinds de ruimte voor ontwikkeling van windenergie planologisch is vastgelegd.	Nee
3.5	A, I	Toepassing van de rijkscoördinatie-regeling is volgens het startdocument Regionale Energiestrategie niet toegestaan om situaties zoals bij windpark N33 te voorkomen.	De Rijkscoördinatie-regeling is voor Het Windpark niet van toepassing. In overleg tussen provincie en gemeente is besloten tot het voeren van een gemeentelijke coördinatie-regeling (GCR).	Nee
3.6	A	Indiener stelt dat landelijk beleid voor ruimtelijke ordening sinds 2018 volledig gefaald heeft.	Dit punt wordt voor kennisgeving aangenomen.	Nee
3.7	A	Gesteld wordt dat er diverse omstandigheden zijn waaruit blijkt dat klimaatbeleid erg kostbaar is, het klimaat niet helpt en juist schade aanricht.	Voorop gesteld zij dat de onderhavige besluiten slechts betrekking hebben op de ontwikkeling van het windpark. Voor zover de indiener andere ontwikkelingen ter ondersteuning van de klimaatdoelstellingen noemt dan de ontwikkeling van windparken, ontbreekt feitelijke grondslag. Dat er naar mening van indiener negatieve gevolgen zouden kleven aan deze andere ontwikkelingen – wat daar ook van zij – is voor de beoordeling van de nu genomen besluiten immers niet relevant. Voor zover indiener aandachtspunten formuleert die bij de ontwikkeling van windparken in acht zouden moeten worden, wordt niet concreet gemaakt dat deze aandachtspunten ook	Nee

			voor onderhavig windpark aan de orde zouden kunnen zijn. Zonder nadere toelichting achten wij de ingenomen algemene stellingen niet relevant voor de besluitvorming over het windpark.	
3.8	B, F	In de omgevingsverordening is aangegeven dat windturbines in een bestemmingsplan voorzien kunnen worden als ze onderdeel zijn van een park of lijnopstelling. De lijkt niet te rijmen met de opmerkingen over de opstelling in de toelichting bij de vergunningsaanvraag. Hierin wordt gesproken over een onregelmatig raster	De opstelling van het windpark betreft een parkopstelling en voldoet derhalve aan het vereiste uit de omgevingsverordening, een onregelmatig raster is ook een invulling van een parkopstelling.	Nee
3.9	G, I	De eerste voornemens voor het windpark dateren uit 2009. Inmiddels is ruim 10 jaar verstreken en zijn de windmolens veel groter dan toen voorzien. De huidige windturbines hebben niet aan de toenmalige besluitvorming ten grondslag gelegen. Heroverweging is nodig.	Het windpark ligt in een gebied dat door de provincie is aangewezen voor windenergie (concentratiegebied). Binnen de concentratiegebieden dient de Groningse taakstelling gerealiseerd te worden. Na aanwijzing van het gebied dient door middel van een ruimtelijke procedure te worden gekeken of ontwikkeling van windenergie in het gebied kan en zo ja hoeveel windturbines er mogelijk zijn. Er heeft bij de windturbines inderdaad een ontwikkeling plaatsgevonden waarbij het vermogen per turbine is vergroot. Dat leidt ertoe dat er minder, maar hogere turbines worden geplaatst. Deze turbines zijn in het MER onderzocht en het MER is betrokken bij de besluitvorming. Hieruit is naar voren gekomen dat ook grotere windturbines geschikt zijn om in dit gebied te realiseren en de effecten daarvan op de omgeving aanvaardbaar zijn.	Nee
3.10	G	In de ruimtelijke onderbouwing is aangegeven dat de gemeente streeft naar balans tussen leefbaarheid van het (plan)gebied en het aantal turbines. Het begrip leefbaarheid is niet geconcretiseerd en zonder inhoud van het uitgangspunt dient het bestemmingsplan niet te worden vastgesteld.	De potentiële impact op de leefbaarheid in relatie tot het Windpark betreft de invloed van de windturbines zoals die volgt uit de fysieke aanwezigheid en exploitatie. Deze zijn beoordeeld per onderdeel, zoals de belasting door geluid en slagschaduw en de invloed op landschap. In het geval van het Windpark is sprake van uitwerking van het concentratiebeleid voor windenergie waarbij benutting van het gebied voor wind gewenst is. Balans met de leefbaarheid van het gebied vereist dat voldaan kan worden aan de normen en/of kaders die gelden of gesteld zijn voor de gevolgen voor de omgeving, zoals de hier genoemde effecten. Deze zijn beoordeeld op zichzelf en in cumulatie. Vastgesteld is dat voldaan wordt aan de geldende normen en/of kaders en dat de eindsituatie aanvaardbaar is.	Nee
3.11	N	Opwekking van stroom door windturbines op land is achterhaald. - Er is geen rekening gehouden met de aangekondigde ontwikkeling van een windpark in zee ten noorden van de Eemshaven. De nadelen van grootschalige ontwikkeling van wind op land in vergelijking met wind op zee zijn onvoldoende onderzocht en op sociaal en economisch vlak vergeleken. - de opbrengst van het windpark op zee is veel groter. Het windpark Delfzijl Zuid is niet meer van toepassing om de klimaatdoelstellingen te halen	Nederland heeft hoge ambities op het gebied van duurzame energie. In paragraaf 2.2 van de toelichting op het bestemmingsplan is toegelicht dat voor 2030 en 2050 hoge ambities zijn op het gebied van duurzame energie. Daarbij is de inzet van zowel wind op zee als wind op land nodig. Ook met de grootschalige ontwikkeling van wind op zee, waaronder boven de Wadden, blijft er nog een hoge opgave over om de doelstellingen te realiseren. De realisatie van windpark Delfzijl Zuid uitbreiding is daarbij ook vereist. Het Windpark levert daarbij een bijdrage aan het realiseren van de provinciale taakstelling in het kader van de SWOL. De provincie heeft haar taakstelling nog niet gerealiseerd en heeft als uitgangspunt voor haar taakstelling de aangewezen concentratiegebieden voor windenergie.	Nee

		<i>Landschap</i>		
4.1	A, D, G, H, I, J, K, L, M, R	<p>Het windpark is gelegen aan de rand van het Oldambt. Het landschap kenmerkt zich door grootschalige openheid en eindeloze horizon naar wierden natuur. Deze kenmerken zijn reeds aangetast door windturbines. Elke nieuw uitbreiding tast deze kenmerken in redelijkheid onaanvaardbaar aan. De windturbines zijn niet passend.</p> <p>De uitbreiding is in strijd me de omgevingsverordening van Groningen. De omgevingsvisie Groningen geeft een drietal inrichtingsprincipes en aandachtspunten voor grootschalige duurzame energie. Dit betreft:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aansluiting bij het landschap - Herkenbare interne orde - Afstand tussen de parken <p>Hier wordt niet aan voldaan. In de omgevingsverordening zijn deze aandachtspunten vertaald in de voorwaarden voor ontwikkeling van windturbines in aangewezen 'concentratiegebieden grootschalige gebieden' dat windturbines:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deel uitmaken van een park of lijnopstelling - Geen grotere wienkengte hebben dan tweederde van de ashoogte 	<p>In het MER is onder andere uitgebreid onderzoek gedaan naar de landschappelijke effecten van het windpark op lokale en regionale schaal.</p> <p>Aansluiting bij het landschap De windturbines zullen zichtbaar zijn vanuit verschillende posities in de omgeving. Deze zichtbaarheid is uitgebreid onderzocht in het MER middels fotovisualisaties welke in bijlage 7 van het oorspronkelijke MER en op blz. 13 van de aanvulling op het MER zijn bijgevoegd. De beperking van de vrije horizon, interferentie met andere windparken voor zover deze nu aanwezig zijn (dan wel over besloten zijn), wordt aanvaardbaar geacht.</p> <p>De Commissie voor de m.e.r. oordeelde in haar toetsingsadvies dat in het MER goed onderzoek is gedaan naar de landschappelijke effecten van de verschillende alternatieven.</p> <p>Feit is dat het plangebied aangewezen is in provinciaal en rijksbeleid voor de ontwikkeling van grootschalige windenergie. Op provinciaal niveau wordt ingezet op concentratie van windturbines binnen enkele gebieden en het verder leeg houden van overige gebieden. In het Provinciaal Omgevingsplan (POP) en de Provinciale Omgevingsverordening (POV) is het plangebied als zoekgebied voor windenergie opgenomen, om invulling te geven aan die concentratie én om bij te dragen aan een duurzame energievoorziening.</p> <p>Bij de totstandkoming van de windturbineopstelling die in het bestemmingsplan is opgenomen, is de landschappelijke uitstraling van het windpark uitgebreid beoordeeld. Verwezen wordt naar hoofdstuk 5 van het oorspronkelijke MER, paragraaf 2.1 van de aanvulling en paragraaf 4.5 van de toelichting bij het bestemmingsplan. Uit jurisprudentie blijkt dat er geen recht bestaat op een onaangetast uitzicht. Wel dient de Impact op het uitzicht en de landschappelijke Inpasbaarheid beoordeeld te worden. Deze beoordeling heeft mede geleid tot de nu gekozen windturbineopstelling, waarbij de effecten van Het Windpark op het landschap en het uitzicht aanvaardbaar worden geacht. De maat en schaal van moderne windturbines zijn zodanig groot dat feitelijk niet gesproken kan worden van een landschappelijke Inpassing, maar eerder van een landschappelijk beeld.</p> <p>De structuurvisie Eemsmond-Delfzijl erkent ook dat de mogelijkheden om te schuiven binnen de aangewezen gebieden beperkt zijn gelet op de andere functies die zich hier binnen bevinden. Beperkte ruimte in de concentratiegebieden betekent dus dat er concessies gesloten moesten worden ten aanzien van landschap. Dat is in deze het geval en ook in beeld gebracht. Er is geen sprake van strijd met beleid.</p>	Nee

			<p>Herkenbare interne orde In de wet- en regelgeving is niet bepaald dat er sprake dient te zijn van afleesbare opstellingen. Wel is het noodzakelijk dat er onderzoek wordt gedaan naar het aspect landschap. Dat onderzoek is voor het Windpark ook uitgevoerd. De Commissie voor de m.e.r heeft in haar toetsingsadvies opmerkt dat "in het MER is goed onderzoek gedaan naar de landschappelijke effecten van de verschillende alternatieven. Het creëren van een ordelijk geheel en van gelijke turbinetypen blijkt door lokale belemmeringen niet haalbaar".</p> <p>Beperkte ruimte in de concentratiegebieden betekent dus dat er concessies gesloten zijn ten aanzien van landschap. Dat is in deze het geval en ook in beeld gebracht. Er is geen sprake van strijd met beleid.</p> <p>De gekozen ruimtelijke inpassing is door het provinciale Bouwweerschap beoordeeld en in de integrale afweging aanvaardbaar bevonden.</p> <p>De aangedragen argumenten, dat de vorm van het gebied een zuivere lijnopstelling niet toelaat; dat het doorzetten van het bestaande raster niet mogelijk is, omdat in het raster van Windpark Zuid de lijnen niet zuiver evenwijdig lopen, maar naar elkaar toe; dat er bij de opstelling afstand is gehouden tot de woningen die in het plangebied staan, verantwoorden de opstelling waarvan vervolgens de landschappelijke gevolgen zijn beoordeeld. Op grond van de beoordeling is vastgesteld dat de gekozen opstelling, rekening houdend met de genoemde voorwaarden, de beste inpassing is en de landschappelijke gevolgen zijn aanvaardbaar bevonden.</p> <p>Afstand tussen parken Gezien het concentratiebeleid van de provincie Groningen en de taakstelling voor windenergie ligt het niet voor de hand een gebied dat is aangewezen voor windenergie niet volledig te benutten. Er is gekozen voor zo goed mogelijke ruimtelijke inpassing, het beschermen van woningen in het plangebied en voor opbrengstmaximalisatie.</p> <p>Onderdeel van een windpark of lijnopstelling Gezien het aantal windturbines in het plangebied en het gegeven dat deze niet in een lijn zijn opgesteld is sprake van een windpark. De interne ordening van de onderlinge windturbines is niet relevant voor de vraag of sprake is van een windpark.</p> <p>Op grond van voorgaande geldt dan ook dat er geen strijdigheid is met de provinciale verordening.</p>	
4.2	A, I, G, R	Betwist wordt dat door industrieterrein Oosterhoorn er nauwelijks iets te herkennen is van de oorspronkelijke landschapsstructuur. Er is daarbij geen interferentie tussen het windpark en het industrieterrein. Het ontwerp van het	Zowel in de SWOL als in de provinciale Omgevingsvisie 2016-2020 worden de passages over aansluiting bij een groot, windrijk havengebied en over een industriële activiteit die thuishoort op of grenzend aan industrieterrein toegelicht met kaartmateriaal waaruit volgt tot waar de aansluiting/begrenzing loopt (zie onderstaande afbeelding). Eén en ander is juridisch verankerd in de Provinciale Verordening. Het Het	Nee

		windpark zorgt voor een onregelmatige structuur tot een zware verstoring van de regelmatigheid	<p>Windpark ligt binnen die begrenzing. Dat de grens van het windgebied tot enige afstand van de haven/het industrieterrein loopt is eigen aan de keuze van de provincie voor het concentratiebeleid. De gehele taakstelling van 855,5 MW dient immers te worden geconcentreerd in drie gebieden. Dit leidt er, gezien de benodigde ruimte voor de realisering van de windturbines, toe dat er een gebied nodig is van een bepaalde omvang dat op een bepaalde afstand van de haven/het industrieterrein is gelegen. Voor het hele concentratiegebied, waar het Het Windpark onder valt, geldt dat het aansluit bij de haven en het industrieterrein.</p> <p><i>Uitsnede uit kaart 1 (gebieden voor grootschalige windenergie) uit de SvWOL⁴².</i></p>	
4.3	A	Het windpark leidt tot onaanvaardbare landschappelijke en cultuurhistorische druk en gevreesd wordt voor onevenredige aantasting en inbreuk	<p>In het MER zijn de effecten op landschappelijke en cultuurhistorische waarden onderzocht, dit wordt hierna toegelicht. De door indiener opgenoemde stukken worden voor kennisgeving aangenomen.</p> <p>Cultuurhistorie Binnen het plangebied van het initiatief zijn met name de streekeigen boerderijen waardevol voor het karakter van het landschap. Zij vormen een groot deel van het bebouwde aanzicht van een buitengebied. Daarnaast is de Wierde in het gebied van cultuurhistorische waarde. Enkele windturbines van het windpark zijn dicht bij waardevolle elementen gelegen, maar geven geen verstoring van deze cultuurhistorische waarden. De oude historische zeedijk (Zomerdijk) is een belangrijk, kenmerkend cultuurhistorisch element in het gebied. De invloed van het windpark op de landschappelijke structuur, waar de Zomerdijk onder valt, is in het MER meegenomen in het aspect landschap, beoordelingscriterium 'invloed op landschappelijke structuur'. Daaruit volgt dat de Zomerdijk niet fysiek wordt aangetast door het windpark en blijft als structuur herkenbaar in het landschap. Ten aanzien van de invloed op landschap zie ook de beantwoording bij 4.1.</p>	Nee

4.4	A, R	In het addendum van het MER wordt gesteld dat er sprake is van sterke interferentie die negatief is. het is onjuist dat de genoemde autonome ontwikkeling bij het windpark is betrokken en reeds aanvaardbaar is geacht omdat het oorspronkelijke plan is vernietigd.	<p>De vergunningen voor de andere windparken in de directe omgeving van het Windpark, met name de windparken Geefsweer en Oosterhorn, zijn in september 2017 verleend. Ten tijde van de verlening van deze vergunningen was het toenmalige besluit voor het Windpark verleend. De vernietiging dateert van december 2018. Zoals in paragraaf 3.2 van het addendum op het MER is geciteerd is de ontwikkeling van het Windpark destijds betrokken bij de andere windparken. Deze ontwikkelingen vormen nu voor onderhavige besluit een autonome ontwikkeling voor het Windpark. Ook nu geldt genoemde conclusie, zoals ook benoemd in genoemde paragraaf in het MER. De sterke interferentie en invloed op het landschap van het windpark in combinatie met genoemde autonome ontwikkelingen is aanvaardbaar geacht vanwege, zoals aangegeven in het addendum op het MER, de beleidskeuze voor concentratie van windturbines.</p> <p>Het Windpark wordt gerealiseerd in een gebied dat al lange tijd in het provinciaal beleid is aangewezen als concentratiegebied voor windenergie. De tekst uit het coalitieakkoord waar de indiener naar verwijst heeft betrekking op het nieuwe beleid voor duurzame energie dat onder meer in het kader van de Regionale Energiestrategie wordt ontwikkeld en de opvolger is van het concentratiebeleid voor windenergie. Het voorliggende plan valt niet onder dit nieuwe beleid en daarom heeft de provincie Groningen niet verzuimd om de kaders te geven waarbinnen nieuw beleid vorm zou moeten krijgen.</p>	Nee
4.5	A, R	Hetgeen gesteld wordt in het Addendum op het MER dat het windpark reeds is betrokken bij de beoordeling van andere windparken is feitelijk en juridisch onjuist, temeer omdat er sprake is van verschuiving van windturbines.	In het addendum op het MER wordt in paragraaf 3.2 een beoordeling gegeven van de effecten op landschap rekening houdende met de autonome ontwikkelingen. Deze beoordeling staat op zichzelf en concludeert op eigen merites over de effecten van Het Windpark in cumulatie met autonome ontwikkelingen. Hetgeen is aangegeven inzake de beoordeling die bij bijvoorbeeld de besluitvorming van Windpark Geefsweer heeft plaatsgevonden is opgenomen om te laten zien dat deze beoordeling voor dat windpark overeenkomt met de beoordeling zoals die voor het nu voorliggende besluit is gemaakt. Niet is beoogd te stellen dat deze beoordeling bij het besluit van Windpark Geefsweer tevens als beoordeling geldt voor onderhavig besluit.	Nee
4.6	A, R	De provincie Groningen heeft verzuimd om kaders te geven waarbinnen het nieuwe beleid dat is aangekondigd in het coalitieakkoord vorm zou moeten krijgen. Het coalitieakkoord spreekt daarbij over 7 landschapstypen. Onduidelijk is wel landschapstype bij het windpark van toepassing is. Hiermee is onduidelijk of de huidige landschapskarakteristieken worden versterkt en of er landschappelijk gecompenseerd moet worden. Het plan is hierom onhoudbaar	Het het Windpark wordt gerealiseerd in een gebied dat al lange tijd in het provinciaal beleid is aangewezen als concentratiegebied voor windenergie. De tekst uit het coalitieakkoord waar de indiener naar verwijst heeft betrekking op het nieuwe beleid voor duurzame energie dat onder meer in het kader van de Regionale Energiestrategie wordt ontwikkeld en de opvolger is van het concentratiebeleid voor windenergie. Het voorliggende plan valt niet onder dit nieuwe beleid en daarom heeft de provincie Groningen niet verzuimd om de kaders te geven waarbinnen nieuw beleid vorm zou moeten krijgen.	
4.7	J, K, L, M	In het coalitieakkoord 2019-2023 is aangegeven dat windturbines buiten het stedelijk gebied met een ashoogte	De tekst uit het coalitieakkoord van de provincie Groningen waar de indiener naar verwijst heeft betrekking op het nieuwe beleid voor duurzame energie dat onder meer	Nee

		van meer dan 15 meter ruimtelijk goed moeten worden ingepast en door hun opstelling de landschappelijke karakteristiek moeten versterken. Niet is aangetoond dat sprake is van een versterking van de landschapskarakteristieken door het windpark	in het kader van de Regionale Energiestrategie wordt ontwikkeld en de opvolger is van het concentratiebeleid voor windenergie. Het windpark Delfzuil-Zuid-Uitbreiding wordt gerealiseerd in een gebied dat al lange tijd in het provinciaal beleid is aangewezen als concentratiegebied voor windenergie, en valt daarom nog onder het beleidskader 'Sanering en opschaling, gebiedsfonds en participatie' (vastgesteld door PS provincie Groningen op 29 januari 2014)	
		<i>Draagvlak</i>		
5.1	A, D, I, J, K, L, M	In het provinciale coalitieakkoord is aangegeven dat draagvlak in de regio belangrijk is. Zonder draagvlak mag er geen windpark worden ingepast. Er is een gebrek aan draagvlak.	<p>Het Windpark wordt gerealiseerd in een gebied dat al lange tijd in het provinciaal beleid is aangewezen als concentratiegebied voor windenergie. De tekst uit het coalitieakkoord waar de indiener naar verwijst heeft betrekking op het nieuwe beleid voor duurzame energie dat onder meer in het kader van de Regionale Energiestrategie wordt ontwikkeld en de opvolger is van het concentratiebeleid voor windenergie. Deze tekst is dan ook niet van toepassing op de besluitvorming voor het Windpark.</p> <p>In hoofdstuk 8 van de toelichting van het bestemmingsplan (maatschappelijke uitvoerbaarheid) staat beschreven op welke wijze draagvlak is gecreëerd, inspraak is verleend of anderszins de omgeving is geïnformeerd en betrokken bij de planvorming. Daarnaast is met de ontwikkelaar van het windpark afgesproken dat er jaarlijks €1050,- per MW beschikbaar wordt gesteld voor een gebiedsfonds. Dit gebiedsfonds komt ten goede aan de directe omgeving van het windpark. De gemeente en de provincie zijn van mening dat de belangen van de inwoners hiermee afdoende zijn behartigd. Hieruit wordt geconcludeerd dat de initiatiefnemers voldoende hebben bewerkstelligd om draagvlak in de directe omgeving te creëren.</p> <p>Voorts moet erop worden gewezen dat er geen wettelijke regel is die bepaalt dat een ruimtelijk plan een ontwikkeling alleen mogelijk mag maken als daarvoor in de omgeving voldoende draagvlak bestaat. De bevoegde gezagen moeten een afweging maken tussen het belang dat is gemoeid met het realiseren van het windpark in verband met het streven naar een duurzame energievoorziening en de belangen van de omwonenden. Het ontbreken van draagvlak is een aspect dat daarin wordt meegenomen in de belangenafweging bij de vaststelling van een plan voor realisering van een windpark. Het bestaan of de afwezigheid van draagvlak is dan ook niet beslissend voor de rechtmatigheid van het bestemmingsplan.</p>	Nee
		<i>Ecologie</i>		
6.1	A	Wind-, zonne-, en waterkrachtinstallaties vormen een groeiende bedreiging voor belangrijke beschermde gebieden wordt door wetenschappers geconcludeerd	Voor kennisgeving aangenomen. Voor het windpark is uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar de gevolgen voor natuur, waaronder beschermde gebieden. Hieruit volgt dat significant negatieve effecten voor beschermde gebieden met zekerheid zijn uit te sluiten. Voor het windpark is ook reeds een vergunning op grond van de Wet	Nee

			natuurbescherming (Wnb) verleend waarin gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn beoordeeld.	
6.2	A	Ten aanzien van ecologie is niet benoemd dat er een lopende procedure is tegen de verleende Wet natuurbescherming (Wnb) vergunning van 6 juli 2019. De uitkomsten van de rapportages worden betwist en uitsluitel van de uitspraak op de procedure ontbreekt	De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van state heeft op 29 april 2020 uitspraak gedaan inzake de beroepen tegen de vergunning en ontheffing op grond van de Wnb voor het windpark. Alle beroepen zijn niet ontvankelijk of ongegrond verklaard en de vergunning en ontheffing zijn derhalve onherroepelijk.	Nee
6.3	A	Indiener stelt dat de verleende vergunning op grond van de Wnb niet geldig kan zijn voor het Windpark omdat het een vernieuwd windpark betreft met nieuwe autonome ontwikkelingen die niet in overweging zijn genomen bij de verleende Wnb vergunning van 6 juli 2018	Voor het windpark is, met de opstelling en afmetingen zoals ten grondslag ligt aan de ontwerpbesluiten, een vergunning op grond van de Wnb afgegeven. Dit besluit is bij uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak onherroepelijk geworden, zodat ten aanzien van de Wnb geen vraag meer voorligt wat betreft autonome ontwikkelingen. Voor het bestemmingsplan is wel in het kader van de ecologie rekening gehouden met autonome ontwikkelingen.	Nee
6.4	A	Indiener stelt dat voorkomen moet worden dat pas na een monitoringsperiode van twee jaar maatregelen getroffen worden omdat het plangebied ecologisch kwetsbaar is en de ecologische impact onduidelijk. Gesteld wordt dat evenals de Eemshaven de locatie van het plangebied een hotspot is voor trekvogels. Beroep wordt gedaan op het voorzorgsbeginsel cq de zorgplicht ex art. 1.11 Wnb om opzettelijke doding te voorkomen door het windpark te weerhouden of in ieder geval te beperken met een stilstandvoorziening.	Het is onduidelijk waarop indiener baseert dat de locatie van het plangebied een zgn hotspot voor trekvogels is vergelijkbaar met de Eemshaven. Dit volgt niet uit het ecologisch onderzoek dat is uitgevoerd ten aanzien van het plangebied. Er is ontheffing op grond van de Wnb verleend voor het opzettelijk doden van vogels, welke ontheffing ook onherroepelijk is geworden. Deze kan slechts verleend worden als negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding zijn uit te sluiten, waarbij het voorzorgsbeginsel niet noodzaakt tot nadere verplichtingen. Verder speelt de zorgplicht uit de Wnb geen rol bij de verlening van een ontheffing, maar is dit een op zichzelf staande verplichting uit de Wnb die moet worden nageleefd.	Nee
6.5	D, H	Uit onderzoek blijkt dat er veel (trek)vogels sneuvelen door windmolens. Dit blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek in de Eemshaven. Met het cumulatieve effect van alle windturbines in de omgeving worden ernstige gevolgen voor de overtrekkende vogels verwacht in het Natura 2000-gebied Waddenzee. Vanuit het belang van de onderdruk staande natuur is er wat voor te zeggen het windpark niet te bouwen.	Ten behoeve van het windpark is onderzoek uitgevoerd naar de invloed op beschermde gebieden, waaronder Natura 2000-gebied Waddenzee. Hieruit komt naar voren dat significant negatieve effecten met zekerheid zijn uit te sluiten. Dit is in het kader van de vergunning op grond van de Wnb reeds beoordeeld door het bevoegd gezag voor Natura 2000-gebied Waddenzee, de provincie Groningen. Deze conclusie wordt gedeeld en er is vergunning verleend. Daarbij is ook rekening gehouden met cumulatieve effecten van verschillende windparken. Het cumulatieonderzoek is bij de toelichting van het bestemmingsplan gevoegd als bijlage.	Nee
6.6	F	Ten aanzien van de gevolgen voor de bruine kiekendief wordt gesteld dat het onduidelijk is hoe de populatie zich verhoudt tot het instandhoudingsdoel en dat het niet ondenkbaar is dat de voorziene slachtoffers door het windpark afkomstig zijn uit een Natura 2000-gebied, bijvoorbeeld zou niet uit te sluiten zijn dat deze afkomstig zijn uit Natura 2000-gebied Waddenzee. Significant negatieve effecten voor de bruine kiekendief (in cumulatie) zijn niet uit te sluiten.	Voor het windpark is, met de opstelling en afmetingen zoals ten grondslag ligt aan de ontwerpbesluiten, een vergunning op grond van de Wnb afgegeven. Dit besluit is bij uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak onherroepelijk geworden, zodat ten aanzien van de Wnb geen vraag meer voorligt over het al dan niet kunnen optreden van significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden.	Nee
6.7	F	Indiener merkt op dat de Commissie voor de MER heeft geadviseerd de door de provincie Groningen noodzakelijk	Voor het windpark is, met de opstelling en afmetingen zoals ten grondslag ligt aan de ontwerpbesluiten, een ontheffing op grond van de Wnb afgegeven voor het doden van	Nee

		geachte radargestuurde stilstandvoorziening ook in de (ontwerp)besluiten terug te laten komen omdat deze noodzakelijk is om teveel vogelslachtoffers te voorkomen. Geconstateerd wordt dat deze niet is opgenomen en dat het ontbreken de instandhouding van sommige soorten negatief kan beïnvloeden.	vogels. Dit besluit is bij uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak onherroepelijk geworden, zodat ten aanzien van de Wnb geen vraag meer voorligt of een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding kan optreden.	
		<i>Maatwerkvoorschriften</i>		
7.1	A, R	Gesteld wordt onder verwijzing naar het raadsvoorstel voor herstart van te besluitvorming over het windpark (25 juni 2019), dat voor het plan geen maatwerkvoorschriften zijn vastgesteld om geen juridische risico's te willen nemen. Het is indiener onduidelijk welke belangen worden bedoeld bij het verwijzen naar de belangen van omwonenden die behartigd blijven omdat inwoners toen tegen het plan ageerden en omdat maatwerkvoorschriften in het belang van omwonenden moeten functioneren. Daarbij wordt nog aangegeven dat ook het advies aan de gemeente Delfzijl aangeeft dat het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift hogere geluidswaarden kan vaststellen	De omgevingsvergunning kent wel een maatwerkvoorschrift, met name voorschrift 3.1 voor slagschaduw. In het voorstel aan de gemeenteraad wordt ingegaan op de wijze waarop de initiatiefnemers zijn omgegaan met de vernietiging van de eerdere besluitvorming en de gevolgen daarvan voor de molenaarswoningen. Daarbij is ook gekeken naar de mogelijkheid om een maatwerkvoorschrift op te leggen voor een hogere geluidswaarde bij de molenaarswoningen. Een dergelijk maatwerkvoorschrift is uiteindelijk niet door de initiatiefnemers aangevraagd, en vormt dan ook verder geen onderdeel van deze procedure. Op de woningen van derden is, door middel van voorschrift 3.1, wel een maatwerkvoorschrift voor slagschaduw van toepassing. Dit voorschrift dient ter bescherming van deze specifieke woningen van derden. Op overige woningen van derden is dit niet noodzakelijk geacht, omdat bij die woningen wordt voldaan aan de normen die volgen uit de wet- en regelgeving. Hiermee worden de belangen van de inwoners afdoende geborgd	Nee
7.2	A, R	Indiener geeft aan dat het advies aan de gemeente Delfzijl aangeeft dat het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift hogere geluidswaarden kan vaststellen in de zin van artikel 3.14 Activiteitenbesluit milieubeheer.	Gedoeld wordt op het raadsadvies inzake de coördinatieregeling uit 2019 aan de gemeenteraad. Er is voor gekozen geen aanvraag te doen voor maatwerkvoorschriften geluid op de molenaarswoningen. En dit ligt derhalve nu niet voor..	Nee
7.3	A, R	Indiener geeft aan dat blijkens de toelichting op het bestemmingsplan maatwerk voor de woningen aan de familie Bronsweg 64 en 89 ten aanzien van slagschaduw zou worden aangevraagd. De status hiervan is onduidelijk aangezien er juist geen maatwerkvoorschriften zijn toegepast. Zonder duidelijkheid heeft het plan geen slagingskans. Overigens zou voor alle woningen aan de Fam. Bronsweg 2 t/m 10 en de gehele achterliggende wijk voor maatwerk in aanmerking moeten komen.	Er zijn maatwerkvoorschriften aangevraagd voor de genoemde woningen en in de ontwerpbesluiten is tevens het maatwerkvoorschrift voor de betreffende woningen opgenomen (voorschrift 3.1). In paragraaf 5.3.2 van de toelichting op het bestemmingsplan is het maatwerk voor de betreffende woningen toegelicht. Daarbij is ook aangegeven dat de aanleiding is gelegen in de belasting ter plaatse specifiek voor deze woningen. Voor de overige genoemde woningen is hiervoor deze aanleiding niet.	Nee
		<i>Sfeerwoningen cq molenaarswoningen</i>		

8.1	A	In het bestemmingsplan is aangegeven dat sprake is van 7 molenaarswoningen. Indiener betwist dit onder verwijzing naar een raadsvoorstel van 27 juni 2019 waarin is aangegeven dat getracht wordt 7 sfeerwoningen uit te kopen dan wel te verplaatsen. Indiener ontleent geen zekerheid aan het advies van de gemeente Delfzijl hierover aangezien in het betreffende advies gesproken wordt over een inschatting wat risico en dus rechtsonzekerheid impliceert. Gesteld wordt dat opnieuw een rechtelijke toetsing plaats moet vinden over de sfeerwoningen cq molenaarswoningen.	Het bestemmingsplan kent aan zes woningen de aanduiding voor molenaarswoning toe. Dit is gedaan vanwege de bindingen die er bestaan tussen de eigenaren en bewoners van deze woningen en (de exploitanten van) het Windpark. In het vernietigde bestemmingsplan van het Windpark waren ook vergelijkbare aanduidingen opgenomen, maar daarvan heeft de Afdeling bestuursrechtspraak geoordeeld dat de bindingen toen onvoldoende waren om de woningen tot de inrichting te kunnen rekenen. Met inachtneming van die uitspraak hebben de Initiatiefnemers de aanwezige bindingen nader beschreven en uiteengezet, om aan te tonen dat de bindingen wel zodanig zijn dat deze woningen tot de inrichting behoren. Met het oog hierop zijn wij van mening dat sprake is van bedrijfswoningen bij de inrichting die als zodanig in het bestemmingsplan moeten worden opgenomen.	Nee
8.2	A	Indiener stelt dat de zogeheten molenaarswoningen dienen te worden aangemerkt als gevoelige objecten in de zin van het Activiteitenbesluit omdat deze niet tot de inrichting van het windpark behoren. Onvoldoende is aangetoond dat sprake is van het bestaan van technische, organisatorische of functionele bindingen. Zo zijn er geen overeenkomsten ter inzage gelegd. Onduidelijk is of de woningen daadwerkelijk in eigendom zijn van grondeigenaren en/of initiatiefnemers en of de grondeigenaren en initiatiefnemers ook daadwerkelijk bewoners zijn van die woningen.	Naar ons oordeel hebben Initiatiefnemers voldoende aangetoond dat tussen de woningen en het Windpark zodanige bindingen aanwezig zijn dat sprake is van molenaarswoningen bij de inrichting. In de plantoelichting is nader uiteengezet wat de bindingen zijn, waaronder de eigendomsverhoudingen en de uit te voeren werkzaamheden. Voorts hebben initiatiefnemers inzage gegeven in de overeenkomst tussen de eigenaren/bewoners van het Windpark en de initiatiefnemers en hebben zij een nadere toelichting gegeven van de wijze waarop de werkzaamheden ten behoeve van het Windpark worden verricht.	Nee
8.3	A, F	Indiener stelt dat de sfeerwoningen niet noodzakelijk zijn voor het functioneren van het windpark. De functie van de bewoners voor het windpark is beperkt en is niet zodanig dat deze reëel en van voldoende betekening De functie van de bewoners zien enkel op visuele controle en monitoring en is derhalve zeer beperkt. Aangegeven wordt dat gerenommeerde deskundigen stellen dat het houden van toezicht niet noodzakelijk wordt geacht bij windturbines. Recent (1 april 2020) heeft de Afdeling een besluit ten aanzien van sfeerwoningen vernietigd. Indiener stelt dat sfeerwoningen niet noodzakelijk zijn omdat: - er continue toezicht op afstand zal plaatsvinden - windturbines worden voorzien van een automatisch systeem om ijsvorming tegen te gaan -het is onduidelijk of de sfeerwoningen zicht hebben op alle windturbines en ook op de lagere delen van de windturbines en daarmee tevens zicht kunnen hebben op ijsvorming -de taken alleen effectief uitgevoerd kunnen worden als ze snel bereikbaar zijn waarvan geen blijk is en hulpdiensten	De initiatiefnemers hebben in hun bedrijfsvoering van het Windpark het gebruik van molenaars toegepast. In welke mate dit voor de bedrijfsvoering noodzakelijk is, doet voor de aanwezigheid van de molenaarswoningen en de bindingen met het Windpark niet ter zake. De toetsing is namelijk of de technische, functionele en organisatorische bindingen aanwezig zijn, waarbij niet van belang is in hoeverre er een noodzaak toe bestaat. Wat betreft de feitelijk uit te voeren werkzaamheden door de molenaars geldt dat dit reëel en van betekenis is voor de exploitatie van de windturbines. Door de initiatiefnemers is voor het effectief toezicht en onderhoud een verdeling gemaakt van de windturbines voor de werkzaamheden van de molenaars. Daarbij geldt dat vanuit de desbetreffende woningen zicht is op de windturbines en de windturbines goed bereikbaar zijn. Het is daarbij niet de bedoeling de molenaars als vervanging van hulpdiensten aan te merken. Het doel is juist te voorkomen dat hulpdiensten nodig zijn dan wel tijdig te signaleren dat hulpdiensten nodig zijn en deze in te lichten. Wat betreft de ijsdetectie is de taak van de molenaar om ter plaatse van de windturbine te bezien of de ijsafzetting weg is voordat de windturbine weer kan worden aangezet.	Nee

		<p>worden geacht binnen vergelijkbare als de 'beheerders' ter plaatse te zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> -gelet op de afstanden tussen de molenaarswoningen en de meest vergelegde windturbine is het niet aannemelijk dat eventuele geluiden die worden veroorzaakt door mechanische onregelmatigheden worden waargenomen door de molenaarswoningen -het kostenbesparend zijn van beheerders om noodzakelijke technische handelingen aan de windturbines te laten uitvoeren als alternatief voor specialistisch onderhoudspersoneel is volgens de Afdeling irrelevant 		
8.4	A	<p>Verzocht wordt om objectief bepaalde juridische opheldering voorzien van nadere toelichting ten aanzien van de vraag of voortgezet (woon)gebruik onder het overgangsrecht mogelijk is</p>	<p>Ten aanzien van de woningen waarvan de woonbestemming wordt beëindigd geldt dat door de initiatiefnemers zodanige overeenkomsten zijn gesloten dat de bewoning feitelijk moet worden beëindigd.</p>	Nee
8.5	F	<p>Het aantal molenaarswoningen ten opzichte van het aantal windturbines, 6 woningen tov 16 windturbines is onevenredig en onnodig. Dit is niet onderbouwd en niet is inzichtelijk gemaakt vanuit welke woning op welke turbines toezicht zal worden gehouden, zo is bijvoorbeeld niet in te zien waarom Zomerdijk 3 en 4 die op steenworpafstand van elkaar liggen beiden als molenaarswoningen worden aangeduid.</p>	<p>Door de initiatiefnemers is aangetoond dat er tussen de eigenaren/bewoners van de woningen en de (exploitanten van de) windturbines zodanige bindingen zijn dat deze woningen tot de inrichting behoren. Daarbij achten wij het aantal woningen ten opzichte van het aantal windturbines niet zodanig dat de bindingen niet reëel en van voldoende betekenis zouden zijn. In welke mate de bedrijfswoningen nodig zouden zijn voor de bedrijfsvoering van het Windpark is niet aan ons om te beoordelen, maar moet door de initiatiefnemers worden bepaald. Daarbij hebben de initiatiefnemers toegelicht dat de molenaarswoningen een zodanige ligging hebben ten opzichte van de omliggende windturbines, dat de werkzaamheden efficiënt zijn uit te voeren.</p>	Nee
8.6	F	<p>Voor een aantal molenaarswoningen geldt dat de bewoners opstelverlener is. Dit betekent niet dat er sprake is van een organisatorische binding. Voor Zomerdijk 4 geldt bovendien dat de bewoners geen initiatiefnemer is en ook geen eigenaar. Uit de toelichting op het bestemmingsplan wordt niet duidelijk welke relatie er is tussen de bewoner en het windpark. Dat de bewoner met de eigenaar van de woning een maatschap vormt betekent niet dat tussen de bewoner en het windpark een relatie bestaat.</p>	<p>De molenaarswoningen zijn allemaal in eigendom van partijen die gronden ter beschikking stellen voor de realisatie van het Windpark. Specifiek voor de woning Kloosterlaan 21b geldt dat de woningeigenaar ook initiatiefnemer is in het Windpark. Nu de woningeigenaren vanwege voornoemde relaties inspraak hebben op en belang hebben in de exploitatie van het Windpark, is in redelijkheid sprake van een organisatorische binding.</p> <p>Zomerdijk 4 is in eigendom van een grondeigenaar die tevens gronden ter beschikking stelt voor de realisatie van het Windpark. Met de bewoner van deze woning zijn afspraken gemaakt voor werkzaamheden te verrichten ten behoeve van het Windpark. Hiermee is dus in redelijkheid sprake van zowel een organisatorische als functionele binding.</p>	Nee
8.7	F	<p>De windturbines staan technisch gezien op zichzelf en functioneren zonder tussenkomst van de bewoners. Gesteld wordt dat sprake is van een technische binding omdat monitoringsapparatuur wordt geplaatst die in verbinding staat met de windturbines. Van een dergelijk technische binding is echter geen sprake aangezien niet aannemelijk is gemaakt dat de bewoners ook</p>	<p>Op basis van de overeenkomst gesloten tussen de molenaars en de initiatiefnemers zullen de initiatiefnemers in de molenaarswoningen voorziening plaatsen voor de te verrichten werkzaamheden. Deze voorzieningen maken het mogelijk het functioneren van de windturbines af te lezen en de windturbines te besturen. Dit laatste door het uitzetten en aanzetten van de windturbines. Aangezien de werkzaamheden worden verricht in opdracht van en ten behoeve van de initiatiefnemers van het Windpark, worden de initiatiefnemers ingelicht over de verrichte werkzaamheden.</p>	Nee

		daadwerkelijk het technisch beheer uitvoeren. Uit de vermeende afspraken met de bewoners blijkt ook dat bewoners bij onregelmatigheden of storingen direct contact opnemen met de technisch beheerder van het windpark. Er is geen sprake van een reële en van voldoende betekenis zijnde technische binding.		
		<i>Conflict onder initiatiefnemers – evident privaatrechtelijke belemmering</i>		
9.1	A	In het advies aan de gemeenteraad (17 juni 2019) wordt geschreven over een conflict onder de initiatiefnemers. Verzocht wordt om informatie hieromtrent. Gesteld wordt dit dat niet eerder aan de orde is gekomen en onder de pet wordt gehouden.	De initiatiefnemers zijn verenigd in De Koepel Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding. Er zijn geen conflicten tussen initiatiefnemers aangaande de ontwikkeling en realisatie van het project. Er zijn geen privaatrechtelijke belemmeringen voor de realisatie van het Windpark. Een partij buiten De Koepel maakte aanspraak op enkele grondposities op gronden van een initiatiefnemer. In een recent vonnis van de rechtbank Noord-Nederland zijn alle vorderingen van deze partij afgewezen. Er is geen sprake van juridische onduidelijkheid over de titel van de grondeigenaar om ter uitvoering van het Windpark windturbines op diens gronden te realiseren.	Nee
9.2	A	Een eigenaar, een zekere 'Riepma' kan zich niet vinden in de bouw van een windturbine op zijn grond. Zonder nader onderzoek over strijd met de zakelijke rechten geldt dat de civielrechtelijke situatie doorslaggevend is als vaststaat dat de privaatrechtelijke belemmering niet kan worden geheven of gewijzigd. Bij gebrek aan wetenschap over de situatie kan de vergunning niet worden uitgevoerd.	Het is ons niet bekend dat Riepma tegen de komst van het Windpark is. Riepma heeft als grondeigenaar juist grondposities ter beschikking gesteld. Verder is Riepma als bewoner en eigenaar van de woning Kloosterlaan 23, 9945 TG Wagenborgen als molenaar betrokken bij het Windpark. Van een privaatrechtelijke belemmering is dan ook geen sprake.	Nee
		<i>Bodem/PFAS</i>		
10.1	A, R	Indiener maakt zich zorgen over de bodem van het gebied onder verwijzing naar informatie van geoloog dhr H. Huisman inzake de voorspelbaarheid van de ondergrond in Groningen	Voorafgaand aan de bouw van de windturbine dienen de constructieberekeningen voor de windturbinefundering ter goedkeuring te worden ingediend bij het bevoegd gezag. Ten behoeve van het ontwerp van de windturbinefundering worden sonderingen uitgevoerd ter plaatse van elke windturbine locatie zodat de specifieke bodemcondities ter plaatse van elke windturbine bekend zijn. Een en ander zoals voorgeschreven in voorschriften 1.1 en 1.2 van de omgevingsvergunning.	Nee
10.2	A, R	Indiener verwijst naar alarm dat wordt geslagen door geoloog dhr Van der Gaag over de grondwaterstand in het noorden die verstoord wordt door de aardbevingen van de laatste jaren.	Onderzoek is uitgevoerd naar de invloed op de grondwaterstand in het kader van het MER. Hieruit volgt dat slechts tijdens de aanleg tijdelijk beïnvloeding van de grondwaterstand wordt verwacht vanwege bemaling van de bouwkuis voor de fundering. Van permanente beïnvloeding is geen sprake. Verstoring van de grondwaterstand ten gevolge van het project is niet te verwachten.	Nee
10.3	A, J, K, L, M, N	Uit de stukken blijkt niet dat er onderzoek is gedaan naar PFAS houdende grond. Daarmee is onduidelijk of er wordt voldaan aan het tijdelijke handelingskader voor het gebruik	De voorliggende besluiten zien niet op het toepassen van PFAS houdende grond en betreft eveneens niet de aan- of afvoer van grond. Indien ten behoeve van het project grond wordt afgevoerd dient dit te voldoen aan het wettelijke kader voor grond, inclusief hetgeen geldt voor PFAS.	Nee

		van PFAS houdende grond en baggerspecie dd 28 november 2019.		
10.4	N	Uit geschiedkundige beschrijvingen blijkt dat de ondergrond zompig is en een groot risico als plaatsing van grote windturbines plaatsvindt	Het fundatieontwerp van windturbines wordt bepaald op basis van locatiespecifiek onderzoek. De bodemcondities ter plaatse geven geen aanleiding te verwachten dat deze een belemmering vormen voor het plaatsen van windturbines. Ondermeer gezien de sinds vele jaren reeds aanwezige windturbines nabij het plangebied (Windpark Delfzijl Zuid)	Nee
		<i>Arhi toezicht</i>		
11.1	G	De gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum hebben besloten te gaan herindelen. Het raadsbesluit van 25 juni 2019 is daarom onderhevig aan Arhi toezicht. De provincie Groningen moet na een periode van 10 werkdagen reageren op het besluit als de fusiegemeenten niet hebben gereageerd op het besluit. Het goedkeuringsbesluit van de provincie Groningen ontbreekt in de ter inzage gelegde stukken. De gemeente Delfzijl had het besluit niet mogen nemen en uitvoeren.	Het toezicht op grond van de Wet algemene regels herindeling (Wet Arhi) is gebaseerd op artikel 21 van deze wet. In dit artikel is een bijzonder toezichtinstrumentarium opgenomen om te voorkomen dat nieuw te vormen gemeenten financieel nadeel ondervinden van besluiten van de op te heffen gemeenten. Dit instrumentarium geeft de provincie de bevoegdheid om voor gemeenten die zijn betrokken bij een herindeling financiële besluiten aan te wijzen die de goedkeuring van de Provincie behoeven. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het financiële belang van de gemeente of gemeenten waarvan het gebied van de betrokken gemeente na herindeling van zal gaan uitmaken. De provincie heeft richting de gemeente Delfzijl aangegeven dat de bevoegdheid van de Provincie zich uitstrekt over college- en raadsbesluiten die kunnen leiden tot nieuwe uitgaven, verhoging van bestaande uitgaven, verlaging van bestaande inkomsten of tot vermindering van vermogen. Het besluit om de gemeentelijke coördinatieregeling toe te passen, welke genomen is op 25 juni 2019, valt hier niet onder, aangezien dit besluit geen financiële consequenties tot gevolg heeft. Derhalve is het raadsbesluit niet aangeboden aan de provincie.	Nee
		<i>Onpartijdigheid</i>		
12.1	A	Initiatiefnemers maken overwegend gebruik van adviezen van met name Pondera Consult. De expertise van deze bureaus wordt door indieners niet onderschat maar het stelselmatig eenzijdig gebruik hiervan bij besluitvorming rondom windenergieprojecten waaronder voorliggende besluiten brengt op zijn minst de schijn van onpartijdigheid van deskundigen met zich mee. Dit leidt tot onwenselijke monoculatuur waarin blijkt dat er bepaalde dingen door zijn allen zijn gemist (verwezen wordt naar een nieuwsbericht inzake adviezen van het RIVM). Indieners verwijzen ook naar een niet gepubliceerd rapport van ILT over het landelijk beleid voor ruimtelijke ordening en de kritiek van de adviescommissie ingesteld voor onderzoek naar	De onderzoeken zijn uitgevoerd door gekwalificeerde, deskundige, objectieve en gecertificeerde onderzoeks- dan wel adviesbureaus. In het kader van onze besluitvorming voor het voorliggende project zien wij geen reden te twijfelen aan de juistheid of bruikbaarheid van de onderzoeken en adviezen van de betrokken bureaus. Daargelaten de juistheid van de stelling van indieners dat veel gebruik wordt gemaakt van de diensten van Pondera, maakt dat op zichzelf nog niet dat er een reden zou bestaan om een ander bureau te benaderen voor werkzaamheden. Gedurende de hele procedure hebben en nemen de bevoegd gezagen de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (ABBB) in acht. Zowel in de belangenafweging voor het provinciaal beleid, de locatiekeuze, de toepassing van de Crisis- en herstelwet, het MER, onderzoek naar slagschaduw en alle andere relevante bij de ontwikkeling van Het Windpark betrokken belangen.	Nee

		stikstofberekeningen op betrokkenheid van ministeries bij het werk van het RIVM	Hetgeen aangegeven wordt over ILT en genoemde adviescommissie over stikstof wordt voor kennisgeving aangenomen.	
		<i>LOFAR</i>		
13.1	A, I	Indiener merkt op dat de aanwezigheid van antennes van LOFAR bij Nieuwolda op 3 km afstand niet zijn meegenomen in de ontwerpbesluiten. Betwist wordt dat er overleg met Astron heeft plaatsgevonden.	Zoals ASTRON in de zienswijze heeft aangegeven, heeft overleg plaatsgevonden met de betrokken overheden en de initiatiefnemers van de windparken Geefsweer en Delfzijl Zuid Uitbreiding.	Nee
13.2	O	Indiener opereert het LOFAR bestaande uit een netwerk van telescopen dat luistert naar signalen uit het heelal. Nabij het windpark, circa 3 km afstand, bevinden zich één van de buitenstations van LOFAR. Vanwege de gevoeligheid van de antennes zijn activiteiten die storende elektromagnetische storing veroorzaken niet wenselijk. Belangrijkste bronnen van storing zijn windturbines en bijvoorbeeld LED Lampen. Met initiatiefnemers en ambtenaren van provincie en gemeente is gesproken over windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding. Naar aanleiding van het overleg is de norm voor EMC straling uit de windturbines bepaald en op 9 december met u gecommuniceerd. Verzocht is dit mee te nemen in het ontwerp van het windpark. Dit komt in de ontwerp besluiten niet terug.	Wij hebben kennis genomen van de ingediende stukken wat betreft de normstelling en mogelijke paddemping. Ten aanzien van de mogelijke effecten van het Windpark op het buitenstation wijzen wij op de ontwerpvisie Ruimte voor energie, een visie op de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energie van de DAL-gemeenten, die ter inzage heeft gelegen 5 december 2019 tot en met 15 januari 2020. In deze periode is door ASTRON ook een zienswijze ingediend. In de ontwerpvisie zijn de twee buitenstations van de LOFAR-telescoop, waaronder het buitenstation tussen Wagenborgen en Nieuwolda, genoemd. Daarbij is aangegeven dat in een zone van 2 km afstand rondom deze buitenstations beperkingen kunnen gelden voor apparaten die worden gebruikt voor het genereren van energie (zoals windmolens en zonneparken) die elektromagnetische storing kunnen veroorzaken. Indiener vraagt om de zones van 2 km afstand rondom de buitenstations van de LOFAR-telescoop te nemen op de kaarten, zodat deze zones beter visueel zichtbaar zijn. Het Win Windpark ligt buiten deze zone van 2 km, namelijk op 3 km van het buitenstation. Nu ASTRON zelf ook voor verstoring aansluit bij een zone van 2 km, is er ten aanzien van het Windpark geen reden aanvullende eisen te stellen.	Nee
13.3	O	Verzocht wordt de norm mee te nemen in de keuze voor een windturbine en eventuele nader te treffen maatregelen zoals aangaande verlichting, om de elektromagnetische straling naar ons buitenstation te beperken zodat storing wordt voorkomen.	Voor zover het Windpark op deze afstand enige verstoring zou kunnen veroorzaken, wat vooralsnog niet vaststaat, achten wij deze verstoring aanvaardbaar in het licht van de voornoemde zone van 2 km en het belang dat is gemoeid bij opwekking van duurzame energie met behulp van dit Windpark.	Nee
		<i>Leefbaarheid</i>		
14.1	A, B, H, R	Omwonenden vrezen voor hinder en overlast	Ten behoeve van de besluitvorming is onderzoek gedaan naar de potentiële gevolgen voor de leefomgeving. Enige mate van hinder en overlast is niet uit te sluiten echter gezien de verwachte belasting wordt deze aanvaardbaar geacht.	Nee
14.2	A, R	Door plaatsing van windturbines zal het vertrek uit de dorpen alleen maar meer gestimuleerd worden (openbare voorzieningen staan al onder druk).	In het bestemmingsplan is rekening gehouden met de mogelijke effecten van het Windpark op de omgeving. Daaruit blijkt dat voldaan kan worden aan de geldende normering en sprake is van een goede ruimtelijke ordening. De gevolgen voor de omgeving zijn derhalve aanvaardbaar te achten. Daarbij is van belang dat hier sprake is van een concentratiegebied voor windturbines, en de impact van de toevoeging van nieuwe windturbines op de omgeving daarmee ook geringer is te achten.	Nee

14.3	B	Er dient een brede belangenafweging te worden gemaakt waarbij het voorop staat dat een goed woon- en leefklimaat gegarandeerd moet zijn.	Voor het windpark is een afweging gemaakt van de betrokken belangen van de verschillende partijen, namelijk de bijdrage die het windpark moet leveren aan de opwek van duurzame energie, de belangen van initiatiefnemers daarbij en de gevolgen daarvan voor onder meer het woon- en leefklimaat van omwonenden. Om die belangenafweging te kunnen verrichten, is onderzoek uitgevoerd naar onder meer de effecten van geluid en slagschaduw. Op basis van het gevoerde onderzoek is geconcludeerd dat het windpark past binnen het geldende beleid en dat de gevolgen op het woon- en leefklimaat aanvaardbaar zijn en kunnen voldoen aan de daartoe geldende normen.	Nee
14.4	I, G	een verregaande invloed wordt gevreesd op het woon- en leefklimaat van de aanliggende dorpen. De dorpen komen onder de directe invloedssfeer van het windpark. Dit betreft Nieuwolda en de dorpen Borgsweer, 't Waar en Nieuw-Scheemda op een geringe afstand. De dominante aanwezigheid, de visuele impact, de toenemende geluidsdruk zullen doorwerken in de beleving van het woon- en leefklimaat.	De gevolgen van het windpark voor het woon- en leefklimaat zijn bepaald door de effecten op de omgeving vast te stellen en te beoordelen. Er kan worden voldaan aan de normen en kaders die hiervoor gelden en er is derhalve geen onaanvaardbare invloed op woon- en leefklimaat. Ten aanzien van Nieuwolda, Borgsweer, 't Waar en Nieuw-Scheemda geldt dat deze op ruim grotere afstand zijn gelegen dan de dichtstbijzijnde woningen waar reeds voldaan wordt aan de geldende normen en kaders. Met zekerheid geldt dan ook dat dit ook geldt voor de genoemde dorpen.	Nee
14.5	J, K, L, M	De ontwikkelingen hebben een negatief effect op leefbaarheid. De cumulatieve gevolgen van windparken, in combinatie met de reeds bestaande last als gevolg van aardbevingssschade en druk op openbare voorzieningen en effect op waardevermindering dient beoordeeld te worden. Er dient daarbij aanbevelingen te worden gedaan hoe de teruggang in leefbaarheid moet worden gecorrigeerd en gecompenseerd.	De gevolgen van de windturbines op de leefbaarheid zijn bepaald en zijn aanvaardbaar, zie ook de voorgaande beantwoording. Andere ontwikkelingen zoals de aardbevingssschade en druk op openbare voorzieningen hebben een hoger schaalniveau en zijn niet van invloed op de aanvaardbaarheid van de gevolgen van het plan. De eventuele waardedaling ten gevolge van windturbines wordt op zichzelf bepaald indien een planschade verzoek in het kader van de Wro wordt gedaan. De gevolgen geven geen aanleiding eventuele compensatie te realiseren naast de wettelijke mogelijkheden van planschade of hetgeen door initiatiefnemers wordt gerealiseerd.	Nee
14.6	B	De windturbines zorgen voor horizonvervuiling vanwege de grootte en het aantal. Dit is onaanvaardbaar en van een goed woon en leefklimaat is geen sprake meer.	De invloed op het landschap is onderzocht in het MER en beoordeeld in paragraaf 4.5 van de toelichting van het bestemmingsplan. Zowel op het schaalniveau van het windpark als hogere schaalniveaus. Geoordeeld is dat de invloed op het landschap aanvaardbaar is en past binnen de beleidskader voor windenergie in Groningen. De zichtbare aanwezigheid van de windturbines achten wij, in het licht van het concentratiebeleid, aanvaardbaar als belasting op het woon- en leefklimaat.	Nee
		Ten aanzien van leefbaarheid is er zorg over:		
14.7	A, R	Krimp. Het windpark zal de al zwakke en kwetsbare regio in veel opzichten negatief beïnvloeden en aantasten zonder dat daarin tegemoet gekomen zal worden in enige vorm.	Windpark Delfzijl Uitbreiding Zuid is een uitbreiding van het reeds bestaande en gerealiseerde windpark Delfzijl Zuid. Daarnaast zijn er twee windparken vergund welke momenteel worden gebouwd, namelijk windpark Geefswear en Oosterhorn. De realisatie van windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding is daarmee een toevoeging op reeds bestaande windparken. Er is inderdaad sprake van bevolkingskrimp in het gebied. Uit de voorspellende cijfers komt naar voren dat de krimp doormigratie stabiliseert en de komende periode vooral door sterfte zal toenemen. Dit is een ontwikkeling die zich ook zonder de bouw van het windpark zal voordoen. Of de bouw van een windpark effect heeft op de	Nee

			<p>bevolkingsontwikkeling van het omliggende gebied is niet bekend. Er is hier geen onderzoek naar gedaan.</p> <p>Wel worden er enkele woningen in het plangebied wegbestemd wat leidt tot beperkte afname van het aantal woningen in het gebied. Er zijn echter ook plannen om woningen bij te bouwen in de omgeving van het windpark, nl. op het Groot Bronswijkterrein in Wagenborgen die leiden tot een netto toename van het aantal woningen in het gebied.</p>	
14.8	A	<p>Stikstofproblematiek. Uit de nieuwe stikstofberekeningen volgt dat er sprake zal zijn van additionele stikstofdepositie bij Natura 2000-gebieden. Een project is ook vergunningplichtig als de stikstofdepositie op het dichtstbijzijnde stikstofgevoelige Natura 2000-gebied meer dan 0,005 mol N/ha/jr bedraagt. Onduidelijk is of wordt voldaan aan de provinciale beleidsregels voor stikstof. Verwezen wordt verder naar een artikel van chemisch technoloog A Cloosterman inzake vermenging van de lucht door windturbines en de invloed op ammoniak en stikstofdeposities.</p>	<p>Het is van belang onderscheid te maken naar de verleende natuurvergunning en het betrekken van de stikstofeffecten bij de vaststelling van het bestemmingsplan.</p> <p>Voor de natuurvergunning geldt dat deze recent onherroepelijk is geworden (ECLI:NL:RVS:2020:1160). Uit de uitspraak blijkt dat daarbij ook de tijdelijke depositie van 0,01 mol N/ha/jr op Natura 2000-gebieden is beoordeeld. De beleidsregels van de provincie Groningen inzake stikstof zijn daarbij niet van toepassing, aangezien die van latere datum zijn.</p> <p>Bij het bestemmingsplan is hetzelfde onderzoek gevoegd als bij de verleende natuurvergunning. Gezien de uitspraak over de natuurvergunning, kan op grond van het verrichte onderzoek het bestemmingsplan worden vastgesteld.</p> <p>De exploitatie van de windturbines leidt niet tot een toename van de emissie van stikstof of ammoniak. Eventuele vermenging van de lucht vindt lokaal op rotorhoogte plaats.</p>	Nee
14.9	N	<p>Is de vergunning aangevraagd op basis van de PAS regels?</p>	<p>Nee, beoordeeld is de stikstofdepositie ten gevolge van stikstofemissies op basis van de situatie na vernietiging van de PAS. In bijlage 5 van de toelichting op het bestemmingsplan is dit beoordeeld.</p>	Nee
14.10	N	<p>Is onderzoek gedaan naar de verspreiding van stikstof over de omgeving door de werking van de windturbines? En leidt dit tot risico's voor het nabijgelegen Natura 2000-gebied. Indien dit niet is onderzocht dient het besluit te worden opgeschort.</p>	<p>Er treedt geen verspreiding van stikstof op ten gevolge van de werking van windturbines. Het effect van windturbines op de lucht leidt tot vermenging achter de windturbine maar dit betreft een lokaal effect.</p>	Nee
		<i>Geluid en gezondheid</i>		
15.1	A, D, J, K, L, M, R	<p>De norm en het onderzoek naar laagfrequent geluid voldoen niet aan art. 1.11 Activiteitenbesluit jo art 3.14a tot en met 3.14e en bijlage 4 Activiteitenregeling milieubeheer. Het bevoegde gezag gedraagt zich in strijd met de vereiste zorgvuldigheid bij het hanteren van verouderde wettelijke normen. Daarbij wordt verwezen naar het (onvoldoende zijn van) het beschermingsniveau tegen objectieve negatieve (gezondheids)effecten van</p>	<p>Indiener stelt de wettelijke geluidsnormen ter discussie. De normstelling is echter door het Rijk vastgesteld op basis van onderzoek naar de hinderbeleving van windturbinegeluid en dient als wettelijke kader voor de toetsing. Bij brief van 31 maart 2014 (kenmerk IENM/BSK-2014/44564) heeft de (toenmalige) staatssecretaris van I&M aangegeven dat de huidige normstelling deze hinder op een verantwoorde manier voldoende beperkt. Dit is in diverse rechterlijke uitspraken bevestigd (o.a. ABRvS 7 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2720). Het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voldoen aan de normen van het Activiteitenbesluit.</p>	Nee

		(laagfrequent) geluid en onderschatting van de blootstelling aan laagfrequent geluid. Een goed woon- en leefklimaat kan niet worden gegarandeerd.		
15.2	A, G	Materiaal voldoet het plan niet aan de Reken- en Meetvoorschriften windturbines omdat in geluidsonderzoeken gemeten wordt met een dB(A) norm waardoor het niet hoorbare geluid, ook bekend als laagfrequent geluid ten onrechte niet wordt gemeten. Indiener stelt dat gemeten zou moeten worden met de dB(lin) norm zodat laagfrequent geluid ook wordt betrokken.	<p>Het Reken- en meetvoorschrift windturbines bevat geen voorschriften voor de berekening van laagfrequent geluid. Ook de Regeling voor het berekenen en meten van de geluidsbelasting en de geluidproductie ingevolge de Wet geluidhinder en de Wet milieubeheer (hierna: Reken- en meetvoorschrift geluid 2012), bevatten die voorschriften niet. Er is ook geen algemeen geaccepteerd normenstelsel voorhanden waarmee laagfrequente geluidhinder kan worden geobjectiveerd.</p> <p>Voor het aspect laagfrequent geluid geldt tevens dat in het MER is ingegaan op de effecten van de beoogde windturbines. Uitgebreid literatuuronderzoek van LBP Sight, in opdracht van RVO (DENB 138006, september 2013), wijst uit dat laagfrequent geluid is meegenomen in het geluidsspectrum dat in Nederland standaard wordt onderzocht. De Nederlandse geluidsnormen geven voorts een mate van bescherming tegen laagfrequent geluid die vergelijkbaar is met de buitenlandse (Deense en Duitse) normen (brief staatssecretaris d.d. 31 maart 2014). Voorts wordt verwezen naar de reactie op zienswijze 20.10. Hiermee is er geen aanleiding voor een andere toetsing van het geluid van windturbines.</p>	Nee
15.3	A	20.12 -20.15. De WHO adviseert een geluidsnorm van onder de 45 dB Lden voor windturbinegeluid vanwege gezondheidseffecten. Een dergelijke toetsing ontbreekt en derhalve wordt het besluit in strijd geacht met het preventie- en zorgbeginsel.	<p>Hetgeen de zienswijze stelt is niet overeenkomstig de inhoud van de rapportage waar naar wordt verwezen. De WHO stelt vast dat onderzoek dat negatieve effecten aangeeft afwezig is of van lage tot zeer lage kwaliteit. De WHO concludeert in haar rapportage dan ook dat er zeer weinig bewijs is dat wijst op nadelige effecten van windturbinegeluid voor gezondheid. Het advies van de WHO betreft een zgn. voorwaardelijk advies, het betreft geen direct werkende regelgeving. De WHO vindt geen bewijs voor negatieve gezondheidseffecten ten gevolge van windturbinegeluid. In Nederland gelden voor windturbines op basis van het Activiteitenbesluit milieubeheer de normen van ten hoogste 47 dB Lden en ten hoogste 41 dB Lnight. Dit is gebaseerd op onderzoek naar hinderbeleving van windturbinegeluid (zie ook 15.1). Er is onderzocht of het windpark aan deze normen kan voldoen. Dit is het geval. Het advies geeft dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat er aanleiding is van de Nederlandse normen voor windturbinegeluid af te wijken. Daarbij kent Nederland een geluidsnorm die als jaargemiddelde slechts beperkt hoger is dan het advies van de WHO met aanvullend een specifieke norm van de nachtperiode. Er is dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat de Nederlandse geluidsnormen onvoldoende bescherming bieden en onaanvaardbare zijn voor het aspect geluid. Er is geen strijd met het preventie- en/of zorgbeginsel</p>	Nee
15.4	A	Tenslotte wordt verwezen naar het College van Beroep van de Reclame Code Commissie die heeft aangegeven dat niet is uitgesloten dat de windturbines een geluid voortbrengen dat schadelijk is voor de gezondheid.	<p>De Reclame Code Commissie (RCC) gaat na of reclame aan de regels (de Nederlandse Reclame Code) voldoet. Zij gaat als zodanig dus niet over het onderzoek naar geluid dan wel gezondheidseffecten van geluid. De indiener maakt niet duidelijk</p>	Nee

			<p>waarom een uitspraak van het College van Beroep van de RCC van belang is voor dit windpark.</p> <p>Het Windpark voldoet in ieder geval aan de geldende wet- en regelgeving en de aangehaalde uitspraak geeft geen aanleiding te twifelen aan de juistheid van de gestelde normering.</p>	
15.5	A, F, R	<p>Betwist wordt dat, ook in cumulatie met de autonome ontwikkeling van windpark Geefsweer, sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat bij de molenaarswoningen waardoor een goede ruimtelijke ordening niet kan worden afgegeven. Alle molenaarswoningen ontvangen een geluidsbelasting van 65 dB of meer (verwezen wordt naar de tabel in de zienswijze). Temeer omdat in jurisprudentie nog niet uitgekristalliseerd is welke cumulatieve geluidsbelasting nog 'aanvaardbaar' te achten is. Dat sprake is van een zeer kleine verhoging maakt nog niet dat deze aanvaardbaar is in de zin van een goede ruimtelijke ordening.</p>	<p>Het klopt dat er in de omgeving van het Windpark een aantal andere windparken staan of worden ontwikkeld waardoor er sprake is van een cumulatieve situatie. Dit is ook een van de redenen geweest om de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl op te stellen. In deze Structuurvisie is daarom onder meer beleid vastgelegd over cumulatieve geluidsbelasting. In paragraaf 5.2 van de toelichting bij het bestemmingsplan wordt hier op ingegaan en wordt geconcludeerd dat de cumulatieve geluidsbelasting uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening aanvaardbaar wordt geacht.</p> <p>Onderdeel van het beleid in de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl is dat de belasting van windturbines niet wordt meegerekend bij woningen die onderdeel worden van het windpark (molenaarswoningen). De hogere cumulatieve geluidbelasting op deze woningen wordt mede geaccepteerd, omdat de woningen betrokken zijn bij het windpark. De bewoners van deze woningen hebben een bijzondere functie (en taken) als eigenaar van gronden en/of toezichthouder in relatie tot het windpark, waarbij de functie en taak ook is gekoppeld aan de woning door middel van een kettingbeding. Daarnaast hebben deze bewoners ook (economisch) profijt van het windpark. Hierdoor wordt de geluidbelasting als minder hinderlijk ervaren.</p> <p>De bewoners van deze woningen hebben derhalve zelf een belang bij de realisering van het windpark en hierdoor wordt een hogere cumulatieve geluidsbelasting vanuit een goede ruimtelijke ordening aanvaardbaar geacht</p>	Nee
15.6	A	<p>Voor windpark Geefsweer zijn de woningen Ideweesterweg 1 en 2 voor dat windpark als molenaarswoning aangewezen. Indiener stelt dat onduidelijk is of deze in cumulatie met andere windparken ook in juridische zin aangewezen kunnen blijven als molenaarswoning of dat deze woningen onder een andere norm vallen.</p> <p>Daarnaast wordt opgemerkt dat er een lichte verhoging is. Dat deze klein is betekent nog niet dat deze aanvaardbaar is.</p>	<p>De genoemde woningen zijn bij de beoordeling van het Windpark niet als molenaarswoningen beschouwd. Het windpark voldoet aan de norm van Lden 47 dB bij de betreffende woningen. Voor de cumulatieve geluidsbelasting wordt voldaan aan de normstelling uit de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl. Dit is ook toegelicht in de toelichting op het bestemmingsplan.</p> <p>In de toelichting op het bestemmingsplan is aangegeven dat deze verhoging acceptabel wordt geacht.</p>	Nee
15.7	A	<p>De toelichting op het bestemmingsplan geeft aan dat mogelijk isolerende maatregelen nodig zijn voor woningen met een cumulatief geluidsniveau van 66 tot en met 70 dB maar geeft hiervan geen feitelijke uitwerking.</p>	<p>In de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl is gesteld dat cumulatieve geluidbelasting (L_{CUM}) tot en met 65 dB(A) op gevels van woningen toelaatbaar is. De mogelijk (aanvullende) isolatiemaatregelen zijn alleen bij een L_{CUM} van 66 t/m 70 dB aan de orde. Bij de bepaling van L_{CUM} wordt (volgens de Structuurvisie) voor woningen die ingevolge de bestemming onderdeel zijn/worden van een windpark de bijdrage van</p>	Nee

			geluid van windturbines niet betrokken. Dit volgt uit art. 1 van het Activiteitenbesluit, waarin is bepaald dat gebouwen die bij de betreffende inrichting behoren geen gevoelige gebouwen zijn. Dit betekent concreet dat voor de molenaarswoningen bij het Windpark in de cumulatieve geluidbelasting aldaar het windturbinegeluid niet wordt betrokken. Uit de geluidsonderzoeken volgt dat er conform de bovenstaande lijn geen woningen zijn die aan een gecumuleerde geluidsbelasting hoger dan 65 dB zullen worden blootgesteld. Hiermee is er geen aanleiding om dit nader uit te werken.	
15.8	A	Uit de stukken komt niet naar voren of er eventueel sprake kan zijn van 'rattle'. Laagfrequent geluid kan 'rattle' veroorzaken waardoor voorwerpen en ramen in sponningen hoorbaar kunnen trillen.	De uitspraak waar indiener naar verwijst betreft een uitspraak inzake spoorweggeluid. Van spoorweggeluid is bekend dat dit 'rattle' kan veroorzaken. Spoorweggeluid heeft een ander karakter dan windturbinegeluid. Er zijn geen aanwijzingen dat bij de geluidniveaus van windturbinegeluid die voldoen aan de geluidnorm van 47 dB Lden er geluidsniveaus van welke frequentie dan ook aanwezig zijn die 'rattle' kunnen veroorzaken.	Nee
15.9	A, F	Indiener vordert dat meer wetenschappelijk relevant onderzoek naar het effect van laagfrequent geluid van de windturbine op de gezondheid wordt verricht	Wij zijn van mening dat er voldoende wetenschappelijke kennis is om besluiten te kunnen nemen, zie ook 15.11 hierna. Op basis van het beschikbare onderzoek is er geen reden aan te nemen dat er zodanige effecten op de gezondheid te verwachten zijn dat dit aan vaststelling van het bestemmingsplan in de weg dient te staan.	Nee
15.10	B	Onduidelijk is of met de woning rekening is gehouden bij de vraag of er geen geluidhinder plaatsvindt.	Uit het akoestisch onderzoek volgt dat het adres van de indiener één van de toetspunten is, derhalve is met de woning rekening gehouden.	Nee
15.11	B	Het aspect van laagfrequent geluid wordt onvoldoende besproken. Gezondheidschade is op langere termijn groter dan nu verondersteld. Twijfelachtig is of de huidige norm voor geluid ook voor laagfrequent geluid kan volstaan (vgl publicaties van huisarts S. van Manen en onderzoeker dr. Ir. J.A.P.M. de Laat)	Indiener stelt de wettelijke geluidsnormen ter discussie. De normstelling is echter door het Rijk vastgesteld op basis van onderzoek naar de hinderbeleving van windturbinegeluid en dient als wettelijke kader voor de toetsing. Bij brief van 31 maart 2014 (kenmerk IENM/BSK-2014/44564) heeft de (toenmalige) staatssecretaris van I&M aangegeven dat de huidige normstelling deze hinder op een verantwoorde manier voldoende beperkt. Dit is in diverse rechterlijke uitspraken bevestigd (o.a. ABRvS 7 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2720). Het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voldoen aan de normen van het Activiteitenbesluit.	Nee
15.12	B	Het aspect van slaapverstoring klemt, zeker voor mensen die dichtbij wonen. Verwezen wordt naar promotieonderzoek van de heer F. van de Berg uit 2006.	Het RIVM heeft verschillende onderzoeken verricht naar de gezondheidseffecten van windturbines, waarvan de resultaten onder meer zijn neergelegd in het RIVM-rapport uit 2013, het rapport "Kennisbericht Geluid van Windturbines" uit 2015 (hierna: het kennisbericht) en het RIVM rapport in samenwerking met de GGD Amsterdam uit 2017. In het RIVM-rapport uit 2013 is vermeld dat, afgezien van mogelijke effecten op de slaap waarover de beschikbare onderzoeksresultaten nog geen definitieve conclusie toelaten, voor andere directe effecten van windturbines op de gezondheid geen bewijs is. In het in 2015 opgestelde kennisbericht staat dat of en wanneer het geluid van windturbines tot slaapverstoring leidt uit de onderzochte studies niet duidelijk wordt. Ook staat daarin dat andere gezondheidseffecten, zoals vermoeidheid, hoge bloeddruk en het windturbinesyndroom, uit de onderzochte studies niet naar voren is gekomen. In het RIVM-rapport uit 2017 is recente literatuur over gezondheidseffecten gerelateerd aan windturbines gezien. In het RIVM-rapport uit 2017 is geconcludeerd dat het bewijsmateriaal met betrekking tot het effect van windturbines op slaap niet overtuigend is. Slaapstoornissen blijken te zijn gerelateerd aan ergernis, maar er is	Nee

			geen duidelijke relatie met het niveau van het geluid van de windturbine, aldus het RIVM-rapport uit 2017.	
15.13	B	Daarnaast blijkt uit onderzoek van de WHO dat de (constante) aanwezigheid van windturbines in de omgeving voor mentale problemen kan zorgen.	Naar de effecten van windturbines op de gezondheid door omwonenden, is door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in 2013 onderzoek gedaan ¹ . Het geluid van windturbines is minder luid dan van andere bronnen, zoals verkeer en industrie, maar wordt sneller als hinderlijk ervaren. Dit wordt vooral veroorzaakt door het karakter van het geluid (zoeven en zwiepen) In 2015 heeft het Kennisplatform Windenergie (RIVM, RuG, GGD Amsterdam en EON) een Kennisbericht uitgebracht ² . Hieruit blijkt dat op basis van de beschikbare studies een duidelijk verband is aangetoond tussen windturbines en hinder. Tussen (laagfrequent) windturbinegeluid en gezondheidseffecten, zoals vermoeidheid, hoge bloeddruk en windturbinesyndroom is geen verband aangetoond. Naast de blootstelling aan geluid spelen persoonlijke factoren en de feitelijke situatie een rol bij de mate waarin mensen hinder door windturbines ervaren. Zo blijkt dat mensen bij gelijke geluidsniveaus meer hinder ondervinden als zij vanuit huis een windturbine kunnen zien. Ook economische aspecten beïnvloeden hinder door windturbines: mensen die een economisch belang hebben bij een windturbine rapporteren minder hinder. Andere factoren waarmee bij de interpretatie van hinderscores rekening moet worden gehouden, zijn de mate waarin mensen gevoelig zijn voor geluid, de afbreuk van privacy en sociale acceptatie. Geconcludeerd wordt dat sommige mensen hinder ervaren (zoals irritatie boosheid en onbehagen) als zij het gevoel hebben dat hun omgevings- of levenskwaliteit verslechtert door de plaatsing van windturbines. Hierdoor kunnen gezondheidsklachten ontstaan. Op basis van de huidige wetenschappelijke inzichten is voor directe effecten van windturbines op de gezondheid geen bewijs. In het MER zijn alle relevante effecten beschreven, zo ook geluidhinder, de effecten van slagschaduw en de visuele hinder. Effecten zijn, waar mogelijk, kwantitatief of meetbaar en ook op kaart in beeld gebracht. Bovendien is, conform het advies van de Commissie voor de m.e.r., aandacht besteed aan milieubelasting onder de wettelijke nomen. De vertaling van de genoemde effecten naar gevolgen voor de gezondheid van omwonenden is onderwerp van discussie. Gezondheidseffecten, zoals slaapverstoring, worden niet alleen bepaald door geluidhinder, slagschaduw en visuele hinder, maar ook bijvoorbeeld door de mate van betrokkenheid, financieel voor- of nadeel bij de turbines en de houding ten opzichte van duurzaamheid en landschap. Een eenduidige relatie tussen gezondheidsklachten en windturbines is niet wetenschappelijk vastgesteld. Er is derhalve geen aanleiding om te stellen dat het besluit over dit windpark niet had kunnen worden genomen.	Nee
15.14	B	De cumulatie van hinderveroorzakende activiteiten in de omgeving (al dan niet al gerealiseerde inrichtingen) dient vooraf zorgvuldig en indringend onderzocht te worden. Niet alleen als het gaat om geluidhinder maar om de gezondheid in brede zin voor omwonenden.	Bij de cumulatie van activiteiten is de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl van belang. Deze structuurvisie is een ruimtelijke visie voor het Eemsdeltagebied. Daarin zijn 15 grote plannen en projecten beoordeeld op haalbaarheid en zowel individueel als gezamenlijk passend binnen de beschikbare milieugebruiksruimte. De ontwikkelingen kunnen gezamenlijk belastend zijn voor mens, natuur en milieu en in cumulatie met	Nee

¹ Windturbines Invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden", RIVM Rapport- 200000001/2013,1. Van Kamp e.a.

² Kennisbericht Geluid van windturbines. Pilot Kennisplatform Windenergie, juni 2015.

			<p>elkaar een groter deel van de milieugebruiksruimte innemen. Daarbij kan het voorkomen dat ontwikkelingen onderling strijdigheden vertonen, waardoor (bovenregionale) keuzes moeten worden gemaakt.</p> <p>Doel van de Structuurvisie is het bepalen van een ruimtelijk kader en milieubeleidsregels voor verder planvorming met het uitgangspunt dat de omgevingseffecten van de projecten individueel en cumulatief passen binnen de beschikbare milieugebruiksruimte waarbij er nog steeds sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.</p> <p>De windconcentratiegebieden, en dus ook Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding zijn beoordeeld. Voor de structuurvisie is een apart planMER opgesteld. Het oordeel van de Commissie voor de milieueffectrapportage is dat de structuurvisie een goed en te verantwoorden effecten weergeeft van de toekomstige ontwikkelingen in het gebied.</p> <p>Voor de windprojecten geeft de Structuurvisie normen op het gebied van geluid en externe veiligheid. De ontwikkeling van het windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding voldoet aan deze normen.</p> <p>Specifiek voor cumulatie van geluid wordt verwezen naar paragraaf 5.2 van de toelichting bij het bestemmingsplan. Hier wordt ingegaan op de norm voor cumulatieve geluidsbelasting die in het kader van de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl is opgesteld en wordt geconcludeerd dat de cumulatieve geluidsbelasting uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening aanvaardbaar wordt geacht.</p>	
15.15	G	<p>Het is een onjuiste aanname van het gehanteerde Reken en meetvoorschrift dat er geen toeslag is voor tonaal of impulsachtig geluid met als reden dat het karakteristieke geluid van windturbines is meegenomen bij de normstelling. Dit is onjuist vanwege het draaien van de wieken dat leidt tot frequenties in het lage frequentiespectrum dat ver reikt en de mate van hinder versterkt door het impulsachtige karakter. Het MER is dan ook onzorgvuldig en de rekenmethode leidt tot onjuiste geluidscontouren.</p>	<p>Ten behoeve van de besluitvorming is een akoestisch onderzoek verricht, dit is te vinden in het MER en de aanvulling daarop. Het akoestisch onderzoek is uitgevoerd conform het Reken- en Meetvoorschrift Windturbines. Dit is een standaard rekenmethode, die door het Rijk is opgesteld. In bijlage 4 bij de Activiteitenregeling is dit Reken- en Meetvoorschrift Windturbines aangewezen.</p> <p>In het onderzoek van TNO³ dat ter onderbouwing van de wettelijke geluidnorm is uitgevoerd, is reeds rekening gehouden met het pulserende karakter van het geluid van windturbines. Bij uitspraak van 6 mei 2015⁴, heeft de Afdeling overwogen dat gelet op het feit dat kan worden voldaan aan de norm uit artikel 3.14a, eerste lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer die specifiek voor windturbines is opgesteld, het betrokken bestuursorgaan zich in redelijkheid op het standpunt kon stellen dat voldoende rekening was gehouden met het pulserende karakter van het geluid van windturbines.</p>	Nee

³Hinder door geluid van windturbines, dosis - effectrelaties op basis van Nederlandse en Zweedse gegevens', TNO, 2008-D-R1051/B

⁴ ECLI:NL:RVS:2015:1470

15.16	G	De geluidscontouren in het MER voldoen niet aangezien die geen assymetrisch patroon laten zien. De invloed van de windroos is duidelijk niet meegenomen. Het MER is dan ook onzorgvuldig en de rekenmethode leidt tot onjuiste geluidscontouren.	De wettelijke rekenmethode voor de bepaling van de geluidbelasting gaat in alle gevallen uit van een meewindsituatie en is daarmee 'worst case'. De opmerking van indiener dat de windrichting niet zou zijn meegenomen in de beoordeling is dus onjuist en niet onderbouwd. Het geluidmodel houdt onder andere rekening met de distributie van windsnelheden op basis van meteogegevens van het KNMI, als ook met overwegende windrichtingen.	Nee
15.17	G	Een wetenschappelijke onderbouwing van de rekenmethode ontbreekt. De rekenmethode is oorspronkelijk ontworpen voor een geheel andere toepassing (meten van geluid in een industriële omgeving). Bij metingen blijkt na realisatie dat de contouren niet deugen en verder van het windpark liggen. Oorzaak ligt onder ander in de demping die door een mix van lucht- en bodemdemping van grote hoogte lager komt hetgeen niet in het model zit.	Zie het antwoord op 15.10 en het antwoord op 15.14: de gebuikte rekenmethode is bij wet vastgelegd. Daarnaast wordt ten aanzien van metingen na realisatie het volgende opgemerkt: Na het in gebruik nemen van het nieuwe windpark is de gemeente Delfzijl verantwoordelijk voor de handhaving van het bestemmingsplan en de provincie Groningen is verantwoordelijk voor het toezicht houden op het naleven van de geluidsnormen door de initiatiefnemers. Een belanghebbende die meent dat een (of meer) windturbine(s) uit het windpark niet voldoen aan de wettelijke normen, kan een verzoek tot handhaving indienen bij de provincie (Omgevingsdienst Groningen). Deze controleert of de klacht terecht is en indien dat het geval is, kan de exploitant van het windpark tot bestuursrechtelijke naleving worden gedwongen. De wijze van handhaving is naar huidig recht het passende juridische instrument. Voorts wordt gewezen op de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 4 mei 2016 ⁵ , waarin de Afdeling overwogen heeft dat er geen aanleiding bestaat voor het oordeel dat artikel 3:14a van het Activiteitenbesluit, waarin de relevante geluidnormen zijn opgenomen, onverbindend is voor wat betreft de meetbaarheid en handhaafbaarheid van deze normen.	Nee
15.18	G	Bovendien is onbekend het geluid lineair uitdempt, of volgens een logaritmische of volgens een e-curve verloopt. Dempingsfactoren, zeker als ze met elkaar samenhangen, kunnen niet ingeschat worden. Een betrouwbare berekening van de geluidscontouren is daarom niet mogelijk. De gepresenteerde contouren zijn niet correct.	Ten behoeve van de besluitvorming is een akoestisch onderzoek verricht, dit is te vinden in het MER en de aanvulling daarop. Het akoestisch onderzoek is uitgevoerd conform het Reken- en Meetvoorschrift Windturbines. Dit is een standaard rekenmethode, die door het Rijk is opgesteld. In bijlage 4 bij de Activiteitenregeling is dit Reken- en Meetvoorschrift Windturbines aangewezen. Hierin wordt gerekend met jaargemiddelden, omdat ook de normstelling in het Activiteitenbesluit uitgaat van jaargemiddelden. Daarin wordt impliciet dus al rekening gehouden met verschillen tussen zomer en winter, de ruwheid van de bodem, de gemiddelde weersomstandigheden etc. In dit reken- en meetvoorschrift windturbines is de overdracht van laagfrequent geluid niet afhankelijk van de bodemfactor of de gemiddelde weersomstandigheden en dus in zowel de zomer als in de winter gelijk.	Nee
15.19	Q	In november 2019 hebben GGD'en landelijk om aandacht gevraagd voor het meewegen van gezondheid in klimaatbeleid en bijbehorende maatregelen (bijvoorbeeld het plaatsen van windturbines). De GGD beveelt aan om	Het belang van het aspect gezondheid wordt voldoende behartigd door de sectorale normstelling (geluid, slagschaduw, veiligheid) van het Activiteitenbesluit.	Nee

⁵ ECLI:NL:RVS:2016:1228.

		in het klimaatbeleid, in navolging van de Omgevingswet, gezondheid mee te nemen in alle afwegingen.		
15.20	Q	In de paragraaf over gezondheid (paragraaf 5.8.9 uit de Toelichting) wordt beschreven dat hinder kan optreden door geluid en slagschaduw van de windturbines, terwijl er geen sprake hoeft te zijn van gezondheidseffecten. De GGD Groningen ziet, gebaseerd op een model van de Gezondheidsraad en in het kader van positieve gezondheid, hinder ook als een direct gezondheidseffect. Daarom vinden wij uw argument om te stellen dat er geen rechtstreeks verband is tussen windturbines en gezondheidseffecten onjuist. Daarnaast kan hinder ook nog indirecte gezondheidseffecten veroorzaken en het kan niet uitgesloten worden dat het windturbinegeluid tot slaapverstoring leidt.	<p>Naar de effecten van windturbines op de gezondheid door omwonenden, is door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in 2013 onderzoek gedaan. Het geluid van windturbines is minder luid dan van andere bronnen, zoals verkeer en industrie, maar wordt sneller als hinderlijk ervaren. Dit wordt vooral veroorzaakt door het karakter van het geluid (zoeven en zwiepen). In 2015 heeft het Kennisplatform Windenergie (RIVM, RuG, GGD Amsterdam en EON) een Kennisbericht uitgebracht. Hieruit blijkt dat op basis van de beschikbare studies een duidelijk verband is aangetoond tussen windturbines en hinder. Tussen (laagfrequent) windturbinegeluid en gezondheidseffecten, zoals vermoeidheid, hoge bloeddruk en windturbinesyndroom is geen verband aangetoond. Naast de blootstelling aan geluid spelen persoonlijke factoren en de feitelijke situatie een rol bij de mate waarin mensen hinder door windturbines ervaren. Zo blijkt dat mensen bij gelijke geluidsniveaus meer hinder ondervinden als zij vanuit huis een windturbine kunnen zien. Ook economische aspecten beïnvloeden hinder door windturbines: mensen die een economisch belang hebben bij een windturbine rapporteren minder hinder. Andere factoren waarmee bij de interpretatie van hinderscores rekening moet worden gehouden, zijn de mate waarin mensen gevoelig zijn voor geluid, de afbreuk van privacy en sociale acceptatie. Geconcludeerd wordt dat sommige mensen hinder ervaren (zoals irritatie boosheid en onbehagen) als zij het gevoel hebben dat hun omgevings- of levenskwaliteit verslechtert door de plaatsing van windturbines. Hierdoor kunnen gezondheidsklachten ontstaan. Op basis van de huidige wetenschappelijke inzichten is voor directe effecten van windturbines op de gezondheid geen bewijs.</p> <p>Gezondheidseffecten, zoals slaapverstoring, worden niet alleen bepaald door geluidhinder, slagschaduw en visuele hinder, maar ook bijvoorbeeld door de mate van betrokkenheid, financieel voor- of nadeel bij de turbines en de houding ten opzichte van duurzaamheid en landschap. Een eenduidige relatie tussen gezondheidsklachten en windturbines is niet wetenschappelijk vastgesteld.</p> <p>Het RIVM-rapport uit 2013 en het Kennisbericht uit 2015 dekken onderzoek tot en met 2014. Recent, in oktober 2018, zijn <i>Environmental Noise Guidelines for the European Region</i> van de WHO voor zowel 'slaap', 'hartvaatziekten' als 'hinder' verschenen. De meest recente publicaties op het gebied van windturbinegeluid zijn hiertoe beoordeeld. Omdat het beschikbare bewijs voor de relatie tussen windturbinegeluid en hinder en gezondheid volgens de WHO van lage kwaliteit is, wordt door de WHO voor geluid een conditioneel advies gegeven. Verder komt uit het rapport van de WHO uit het rapport naar voren dat er geen statistisch significante relatie gevonden tussen blootstelling aan windturbinegeluid en hart- en vaatziekten, hoge bloeddruk, cognitieve stoornissen, gehoorproblemen, ongunstige zwangerschap uitkomsten en slaapstoornissen.</p> <p>In 2017 heeft de GGD Amsterdam in samenwerking met het RIVM nog een literatuurstudie uitgevoerd naar de relatie tussen blootstelling aan windturbinegeluid en</p>	Nee

			<p>gezondheid. 32 (<i>peer reviewed</i>) wetenschappelijke onderzoeken tussen 2009 en 2017 zijn onderzocht in de literatuurstudie.</p> <p>Beide literatuurstudies concluderen dat een windturbine geen directe effecten heeft op de gezondheid van omwonenden. Wel kunnen er indirecte effecten optreden. Mensen die in de nabijheid bij windturbines wonen, kunnen hinder door geluid ondervinden. Slagschaduw, zichtbaarheid en knipperende lichten kunnen bijdragen aan de mate van hinder die wordt ondervonden.</p> <p>In het MER zijn ten behoeve van de besluitvorming alle relevante effecten beschreven, zo ook geluidhinder, de effecten van slagschaduw en de visuele hinder. Effecten zijn, waar mogelijk, kwantitatief of meetbaar en ook op kaart in beeld gebracht. Bovendien is, conform het advies van de Commissie voor de m.e.r., aandacht besteed aan milieubelasting onder de wettelijke normen. Deze effecten kunnen hinder veroorzaken. Het resterende hinderniveau achten wij aanvaardbaar. De meest recente wetenschappelijke inzichten wijzen uit dat directe gezondheidseffecten niet zijn te verwachten.</p>	
15.21	Q	<p>De beoogde locatie voor het windpark ligt in het Structuurvisie gebied. Hierdoor is een hogere geluidsbelasting op de aanwezige woningen toegestaan. Met name de geluidsbelasting op de aangewezen Molenaarswoningen in het gebied is erg hoog. Dit komt ook naar voren in het akoestisch onderzoek waarbij de kwaliteit van de akoestische omgeving als slecht wordt beoordeeld. De gecumuleerde geluidsbelasting van de beoogde situatie op deze Molenaarswoningen komt tot maximaal 68 dB.</p> <p>Vanuit gezondheidskundig perspectief zijn overschrijdingen van de wettelijke normen voor windturbinegeluid (47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}) op de gevel van woningen onwenselijk. De GGD adviseert een maximale cumulatieve geluidsbelasting van 50 dB L_{den} en 40 dB L_{night} op de gevel van de woning.</p>	<p>Zoals in het voorgaande antwoord ook is aangegeven worden gezondheidseffecten ook bepaald door de mate van betrokkenheid bij het windpark. Mede hierom is in de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl op molenaarswoningen een hogere cumulatieve geluidbelasting acceptabel geacht. De bewoners van deze woningen hebben een bijzondere functie (en taken) als eigenaar van gronden en/of toezichthouder in relatie tot het windpark, waarbij de functie en taak ook is gekoppeld aan de woning door middel van een kettingbeding. Daarnaast hebben deze bewoners ook (economisch) profijt van het windpark. Uit de literatuur volgt dat de geluidbelasting als minder hinderlijk wordt ervaren onder die conditie. Volgens de wettelijke regels zijn de molenaarswoningen geen gevoelige objecten voor het windturbinegeluid. Hiermee zien wij geen redelijke aanleiding aan deze zienswijze verdergaande gevolgen te verbinden.</p> <p>De geluidsbelasting waaraan wordt gerefereerd betreft ook niet de daadwerkelijke geluidsbelasting maar de cumulatie van verschillende bronnen van geluid waarbij windturbinegeluid zwaarder meeweegt. Dit betreft derhalve niet het daadwerkelijke geluidsniveau. De daadwerkelijke geluidsniveaus liggen lager.</p> <p>De richtlijn waar de GGD aan refereert uit 2019 geeft in paragraaf 1.4 Afbakening expliciet aan dat deze niet in gaat op ondermeer windturbines. Aangegeven is dat deze bronnen een specifieke aanpak en documentatie vereisen. Zoals bij 15.20 aangegeven is van de meest recente inzichten specifieke gericht op windturbines ingegaan en volgt hieruit niet dat de toename van de geluidsbelasting van te huidige naar de toekomstige situatie onaanvaardbaar is.</p>	Nee
15.22	Q	<p>De GGD gaat bij haar advisering uit van de werkelijke geluidsniveaus van alle aanwezige geluidsbronnen, en niet</p>	<p>In de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl is reeds de afweging gemaakt om op molenaarswoningen, vanwege hun betrokkenheid bij het windpark, een hogere</p>	Nee

		<p>van (juridisch) gecorrigeerde niveaus. Onderzoek toont aan dat bij geluidniveaus boven deze waarden van 50 dB L_{den} en 40 dB L_{night} de kans op andere gezondheidseffecten dan hinder, bijvoorbeeld hart en vaat problemen, toeneemt. De geluidsbelasting op de woningen in het gebied is vanuit gezondheidskundig perspectief onwenselijk. Daarmee is het wat de GGD betreft onjuist dat in de Toelichting geconcludeerd wordt dat er voor het aspect geluid sprake is van een goede ruimtelijke ordening.</p>	<p>cumulatieve geluidsbelasting acceptabel te achten, omdat de bewoners van deze woningen zelf een belang bij de realisering van het windpark hebben. Hiermee wordt een hogere cumulatieve geluidsbelasting vanuit een goede ruimtelijke ordening aanvaardbaar geacht. Het onderzoek waarnaar verwezen wordt ten aanzien van de waarden van 50 dB L_{den} en 40 dB L_{night} in de publicatie van de GGD betreft onderzoek van Van Kempen et al 2017. Dit onderzoek is uitgevoerd ten behoeve van de <i>Environmental Noise Guidelines for the European Region</i> van WHO (zie ook 15.20). Overeenkomstig het advies van de WHO concludeert genoemde studie dat, kortgezegd, er geen bewijs is voor een relatie tussen blootstelling aan windturbinegeluid en cardiovasculaire en metabolische systemen (<i>'quality of evidente supporting an association...as 'very low', indicating that any estimate of effect is very uncertain'</i>) De zienswijze geeft dan ook geen aanleiding voor een andere conclusie.</p>	
15.2 3	Q	<p>Wanneer bron- en overdrachtsmaatregelen niet voldoende effectief zijn om de gewenste maximale cumulatieve geluidsbelasting van 50 dB L_{den} en 40 dB L_{night} op de gevel te behalen, dan adviseert de GGD om isolerende maatregelen te treffen om een acceptabel binnen niveau van 33 dB te verkrijgen. Omdat de woningen in het structuurvisie gebied liggen mag er maximaal 65 dB L_{den} geluidsbelasting op de gevels van woningen vergund worden. Pas wanneer deze waarde wordt overschreven, dus wanneer woningen blootgesteld worden aan een cumulatief geluidsniveau vanaf 66 dB, wordt er naar mogelijke isolerende maatregelen gekeken om het binnenklimaat te verbeteren. Zeven van de acht molenaarswoningen worden blootgesteld aan een L_{cum} van ≥66 dB.</p> <p>In het plan wordt beschreven dat de hogere cumulatieve geluidsbelasting op woningen in het plangebied mede geaccepteerd wordt omdat de woningen betrokken zijn bij het windpark, en er ook (economisch) profijt van hebben. Daardoor zou de geluidsbelasting als minder hinderlijk worden ervaren en er geen isolatiemaatregelen hoeven worden getroffen. Vanuit gezondheidskundig perspectief is het wenselijk om isolatiemaatregelen toe te passen bij blootstellingen vanaf 50 dB L_{den} en 40 dB L_{night} op de gevel. Daarom willen wij adviseren om isolerende maatregelen toe te passen bij de woningen in het plangebied, zodat er alsnog een aanvaardbaar leefklimaat binnenshuis kan ontstaan.</p>	<p>In de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl is bepaald dat de geluidsbelasting van windturbines bij molenaarswoningen niet wordt meegerekend in de cumulatieve geluidsbelasting. De L_{CUM} op deze woningen is ruimschoots onder 65 dB wanneer windturbinegeluid niet wordt meegenomen (zie Tabel 5.2 in de toelichting van het bestemmingsplan), aangezien deze belasting onder de 65 dB blijft zijn isolerende maatregelen vanuit het beleid in de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl niet aan de orde.</p>	
		Slagschaduw		

16.1	A, F, R	20.20/20.21 Indiener verzoekt de norm voor slagschaduw ex art 3.12 Activiteitenregeling milieubeheer niet toe te passen omdat deze in de concrete gevalsomstandigheid onredelijk uitwerkt en niet garandeert dat aan de wettelijke plicht tot bescherming van de goede ruimtelijke ordening wordt voldaan zodat niet gesteld kan worden dat in redelijkheid aansluiting bij de norm kan worden gezocht. In de praktijk is zichtbaar dat omwonenden serieus hinder ondervinden. Daarbij wordt onder verwijzing naar een nieuwsbericht op Energia, gesteld dat de norm in theorie ruwweg wordt geïnterpreteerd als 6 uur overlast per jaar welke in de praktijk meer kan zijn. De feitelijke hinder is dan meer dan formeel – wettelijk toegestaan	<p>Verwezen wordt naar een artikel uit de Energieia waarin Adviesbureau Arcadis heeft aangegeven dat de slagschaduwnorm in de praktijk niet werkt. Het artikel gaat over de specifieke situatie waarin de gemeente Almere op grond van het besluit tot uitvoering Crisis en Herstelwet de bevoegdheid heeft gekregen om de slagschaduwnorm van de Activiteitenregeling los te laten. In het artikel geeft Adviesbureau Arcadis uitleg aan de keuze die gemeente Almere heeft gemaakt om met slagschaduwhinder om te gaan in het specifieke situatie voor het Chw plan Oosterwold.</p> <p>Aangegeven wordt dat in de praktijk de slagschaduwduur langer is dan 6 uur.</p> <p>De norm voor de maximale slagschaduwduur is, zoals aangegeven, opgenomen in de Activiteitenregeling. Dit vertegenwoordigt een aanvaardbaar niveau van slagschaduw op gevoelige objecten. De norm stelt als maximum 17 dagen 20 minuten of meer slagschaduw en impliciet maakt het daarmee mogelijk meerdere dagen met minder dan 20 minuten slagschaduw. Dit geeft aan dat een slagschaduw van minder dan 20 minuten op een dag aanvaardbaar is en pas een beperking wordt opgelegd bij een overschrijding daarvan, welke beperking betreft maximaal 17 dagen op jaarbasis. Het onderzoek dat is uitgevoerd heeft de waarde van 6 uur gehanteerd als toetswaarde. Deze waarde is lager, of strenger, dan de norm en door deze te hanteren is met zekerheid aangetoond dat kan worden voldaan aan de norm voor slagschaduw.</p>	Nee
16.2	A	Het slagschaduwonderzoek is volgens de toelichting op het bestemmingsplan uitgevoerd met een maximale tiphoogte van 136 m terwijl de maximale tiphoogte volgens de ontwerp-omgevingsvergunning 204 m kan bedragen. De uitkomsten van het onderzoek naar slagschaduw van dd 11 november 2019 worden daarmee betwist.	In paragraaf 5.3.2 van de toelichting is per abuis aangegeven dat sprake is van een tiphoogte van 136m. Hier moet ashoogte van 136 meter staan zoals dat ook in artikel 4.1.2a sub b van de juridische planregels is geregeld. In onderzoek voor slagschaduw is ook uitgegaan van de ashoogte van 136 meter, waarvan de bevindingen zijn verwerkt in de toelichting. De onderzoeksresultaten geven dan ook de correcte belasting weer en de beoordeling heeft correct plaatsgevonden. De toelichting wordt aangepast in het definitieve besluit door 'tiphoogte' in paragraaf 5.3.2 te vervangen door 'ashoogte'.	Ja
16.3	A, R	Op een cumulatieve situatie is de norm voor slagschaduw uit art 3.12 eerste lid Activiteitenregeling niet van toepassing waardoor deze situatie niet is genormeerd. Moet worden beoordeeld of de cumulatieve situatie vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening aanvaardbaar is. In de jurisprudentie nog niet uitgekristalliseerd welke cumulatieve slagschaduwduur aanvaardbaar is.	In paragraaf 5.3 van de toelichting op het bestemmingsplan is de cumulatieve slagschaduwduur (zie paragraaf 5.3.2). die uit het uitgevoerde onderzoek naar voren komt beoordeeld en aanvaardbaar bevonden vanuit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening.	Nee
16.4	B	Indiener duldt geen slagschaduw en verlangt een duidelijke en handhaafbare standstill bepaling	Op grond van het Activiteitenbesluit is een beperkte mate van slagschaduw op woningen toegestaan. De beperkte toegestane slagschaduwduur per jaar achten wij aanvaardbaar. Deze norm is handhaafbaar en er is geen aanleiding een aanvullende eis hiervoor op te leggen.	Nee
16.5	F	Diverse woningen, waaronder op adres Ideweerstweg 1 en 2 ontvangen meer slagschaduwbelasting dan toegestaan. Dit wordt niet verwaarloosbaar geacht en gesteld wordt dat niet aan de norm kan worden voldaan.	In het akoestisch- en slagschaduwonderzoek is bepaald of voldaan kan worden aan de norm voor de maximale slagschaduwduur per jaar. Hieruit volgt dat bij een aantal woningen de slagschaduwduurbelasting hoger is dan toegestaan. Zoals in de rapportage en de toelichting op het bestemmingsplan aangegeven kan aan de norm	Nee

			worden voldaan door het toepassen van een stilstandvoorziening. Dit is niet ongebruikelijk bij windparken en is zoals blijkt voor het Windpark ook benodigd. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat dit niet uitvoerbaar is of een belemmering vormt voor de uitvoerbaarheid van het plan.	
		<i>Good neighbour agreement</i>		
17.1	A	Indiener vordert dat eventuele schade onafhankelijk en objectief wordt geregistreerd en beoordeeld aan de buiten- en/of bovenwettelijke regelgeving.	Ten aanzien van eventuele planschade wordt gewezen op de daarvoor bestaande procedure voor een tegemoetkoming op grond van de Wet ruimtelijke ordening. Voor een verdere tegemoetkoming is geen aanleiding.	Nee
17.2	A	Er is onvoldoende rekening gehouden door het bevoegd gezag met het onrechtmatigheidsvereiste van omwonenden. Vanuit civiel rechtelijk oogpunt wordt het wenselijk geacht, zo niet noodzakelijk, dat initiatiefnemers, het bevoegd gezag en omwonenden voorafgaand aan de plaatsing van de windturbines afspraken maken over monitoring en verder onderzoek. Dit is niet gedaan in strijd met het voorzorgsbeginsel	Bij de vaststelling van het Bestemmingsplan moet de gemeenteraad rekenschap geven van de eis van een goede ruimtelijke ordening en bepalen of de gevolgen aanvaardbaar zijn. In dat kader speelt het hier genoemde civielrechtelijke aspect geen rol. Voor zover er wordt gewezen op het voorzorgsbeginsel is door indieners niet gespecificeerd op basis van welk wetenschappelijk onderzoek de conclusie moet worden getrokken dat er risico's bestaan waarvan de verwezenlijking met onvoldoende zekerheid kan worden bepaald.	Nee
		<i>Externe veiligheid</i>		
18.1	A, B, R	Indiener stelt dat het plaatsgebonden risico voor buiten de inrichting gelegen (beperkt) kwetsbare objecten hoger is dan 10-6 respectievelijk 10-5 per jaar in strijd met art 3.15a Activiteitenbesluit milieubeheer. Er is uitgegaan van het Handboek Risicozonering Windturbines 2014. Dit is verouderd wordt gesteld aangezien het deskundigenbericht van het windpark N33 bevestigt dat de meest recente incidenten niet in het handboek zijn betrokken.	<p>Uit het verrichte onderzoek blijkt dat voldaan wordt aan de normen voor het plaatsgebonden risico bij (beperkt) kwetsbare objecten. Er bevinden zich geen kwetsbare objecten binnen de PR 10-6 contour en geen (beperkt) kwetsbare objecten binnen de PR10-5.</p> <p>Incidenten bevestigen dat het belangrijk is om rekening te houden met mogelijke optredende risicoscenario's voor zowel de interne als de externe veiligheid van windturbines. Het is echter onmogelijk incidenten helemaal uit te sluiten: het Nederlandse veiligheidsbeleid is er dan ook op gericht risico's te beheersen aangezien volledig uitsluiten niet reëel is. Op basis van de faalfrequenties behorende bij de onderzochte scenario's blijkt dat zij een beperkte kans van optreden kennen. Een enkel incident is geen reden om een verhoging van de faalfrequenties toe te passen. Moderne windturbines moeten aan hogere veiligheidseisen voldoen dan in het verleden geplaatste windturbines en worden jaarlijks gecontroleerd op schade en slijtage (conform IEC-normen).</p> <p>De Raad van State oordeelde in de uitspraak van het windpark N33 (ECLI:NL:RVS:2019:1781, r.o. 120.3) dat afzonderlijke incidenten op zich geen aanleiding geven voor het hanteren van andere faalfrequenties dan die in het Handboek zijn opgenomen, omdat het gaat om de frequentie van de incidenten. Het enkele feit dat de meest recente incidenten niet in het Handboek zijn betrokken</p>	Nee

			betekent daarom niet dat niet van de daarin opgenomen uitgangspunten mag worden uitgegaan.	
18.2	A, B, R	Indiener stelt dat windturbines in het kader van externe veiligheid een ijsdetectiesysteem noodzakelijk is.	Een windturbines is voorzien van beveiligingen. Ijsdetectie maakt hier onderdeel van uit en voor de volledigheid is dit in de planregels voorgeschreven.	Ja
18.3	A, N, R	De ontwerpbesluiten houden geen rekening met het feit dat het plangebied aangemerkt wordt als aardbevingsgevoeliggebied. Onderzoek over verweking van de bodem en voorspellingen van aardbevingen ontbreken bij windparken terwijl omwonenden zich daar zorgen over maken. De Stab beaamt in een onderzoeksrapport van een ander windpark dat door het ontbreken van deze concrete gegevens het technisch niet mogelijk is om hiermee rekening te houden bij de risicoberekeningen.	De fundatie van een windturbine wordt locatie specifiek ontworpen. Locatie specifiek houdt in dat alle relevante aspecten worden betrokken, zoals de bodemopbouw, hydrologie maar ook de kans op het voorkomen van aardbevingen en de kracht van deze aardbevingen. Het ontwerp van de fundatie kan pas wanneer de exacte type turbines bekend zijn. Op grond van de situatie in Groningen is dat ook voor de windturbines in Delfzijl Zuid Uitbreiding van toepassing. Bij het ontwerp van de fundaties van de te plaatsen windturbines wordt rekening gehouden met het aspect "aardbevingen".	Nee
18.4	A, N, R	De gevolgen van de aardgaswinning voor de woon- en leefomgeving van omwonenden bij zijn afweging over het windpark moeten betrekken. Dit is niet gedaan waardoor het besluit onzorgvuldig is.	De directe gevolgen van de aardgaswinning voor de woon- en leefomgeving hebben geen relatie met de ontwikkeling van het windpark en worden derhalve ook niet betrokken. Juist door het sluiten van de gaskraan, als gevolg van de aardbevingen, is er meer noodzaak energie van andere bronnen in te zetten zoals bijvoorbeeld groene elektriciteit van windturbines. De gevolgen van de aardbevingen voor de plaatsing van windturbines zijn wel degelijk in paragraaf 5.8.5 van de toelichting beschreven.	Nee
		<i>Verkeer en bereikbaarheid</i>		
19.1	A, R	Indiener voorziet bij de aanleg en onderhoud stelselmatig vele vervoersbewegingen zodanig dat het van invloed is op de verkeerssituatie en daarmee de bereikbaarheid van de eigen onderneming en/of woning. Uit eigen praktijk weet indiener dat windturbines wekelijks worden bezocht voor inspectie en onderhoud.	Vervoersbewegingen tijdens de aanleg zijn zeer tijdelijk en lokaal van aard. Er is geen reden om aan te nemen dat dit een belemmering vormt voor de bereikbaarheid van de ondernemingen en/of woningen aangezien er geen aanleiding is om wegen af te zetten, anders dan mogelijk een beperkt aantal malen ter plaatse van de toerit van de turbinelocaties gedurende de momenten van bijzonder transport (zoals transport van bladen). De werkzaamheden vinden verspreid over het plangebied plaats. Er is dan ook geen reden te vrezen voor een langdurige invloed op de verkeerssituatie ter plaatse van individuele woningen of bedrijven. Gedurende de onderhoudsfase is sprake van een zeer beperkt aantal verkeersbewegingen die niet zijn te onderscheiden van het huidige verkeersbeeld aangezien een windturbine circa 1-2x per jaar wordt bezocht voor inspectie en onderhoud.	Nee

		<i>Obstakelverlichting</i>		
20.1	A, R	De ontwerpbesluiten maken niet duidelijk of gebruik gemaakt zal worden van de meest recente technologische ontwikkelingen, zoals automatische obstakelverlichting die alleen wordt ingeschakeld bij verminderd zicht voor vliegverkeer.	Verlichting wordt uitgevoerd conform de vereisten uit het Informatieblad ""Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland, In relatie tot luchtvaartveiligheid" van de Inspectie voor Luchtvaart en Transport. Dit informatieblad biedt niet de mogelijkheid de obstakelverlichting alleen in te schakelen bij verminderd zicht. Wel biedt het informatieblad de mogelijkheid de lichtsterkte te verminderen bij goed zicht en de lichten vastbrandend uit te voeren. Zoals ook wordt toegelicht in de toelichting van het bestemmingsplan in paragraaf 4.5 onder het kopje 'obstakelverlichting' wordt gestreefd naar zoveel mogelijk hinder te beperken. In de planregels artikel 4.1.4 e 'Overige specifieke gebruiksregels' is een regel opgenomen om de keuze voor een verlichtingsplan gericht op zo min mogelijk hinder te borgen. Uit paragraaf 4.3.8 van bijlage 1 bij de aanvraag op de omgevingsvergunning blijkt ook dat deze maatregelen worden toegepast in het windpark.	Nee
		<i>Verwijdering</i>		
21.1	A	Vooralsnog is naar reclamanten menen geen verwijdering-, sloop- of vervangingsplicht opgenomen in de omgevingsvergunning en dit wordt wel noodzakelijk geacht. Tevens wordt aangegeven dat er geen zekerheid bestaat dat de turbine-eigenaren in staat zijn de sloopkosten te voldoen.	De omgevingsvergunningen zijn verleend voor een beperkte periode waardoor de windturbines slechts tijdelijk geëxploiteerd mogen worden. Na verloop van de periode is het exploiteren van de windturbines niet meer toegestaan. De verwijderingsplicht daartoe is in voorschrift 1.8 van de omgevingsvergunning opgenomen. Er is eveneens geen aanleiding te vrezen dat de exploitant niet over de middelen kan beschikken de turbines te verwijderen.	Nee
21.2	A	Indiener geeft aan dat een afvalpreventieplan ontbreekt voor de sloop, afbraak en ontmanteling van de windturbines.	Er is in het kader van de voorliggende besluiten geen noodzaak of aanleiding voor het opstellen van een dergelijk afvalpreventieplan. Het Bouwbesluit 2012 is van toepassing in het kader van de omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen. Daarin zijn in afdeling 8.2 de kaders opgenomen die van toepassing zijn op het scheiden van afval. Deze regels zijn rechtstreeks werkend. Een afvalpreventieplan is geen indieningsvereiste op basis van de Regelgeving omgevingsrecht (Mor) bij de aanvraag van een dergelijke vergunning. Eventueel dient een sloopvergunning te worden aangevraagd voor de verwijdering van de windturbines. Een dergelijke vergunning maakt echter geen onderdeel uit van de voorliggende besluiten.	Nee
		<i>Financieel</i>		
22.1	A	Initiatiefnemers moeten voor eind 2021 aanvangen met de bouw van het park anders raken zij hun subsidie kwijt. In het raadsvoorstel is aangegeven dat bestemmingsplan en omgevingsvergunning in april/mei 2020 vastgesteld en verleend hadden moeten zijn. Aangezien deze termijnen niet gehaald kunnen worden kan de SDE niet verleend worden. Het windpark kan feitelijk niet gerealiseerd worden.	De SDE+ subsidie is per initiatiefnemer beschikt in februari 2018. De realisatie kan waarschijnlijk, op basis van de huidige inzichten omtrent de planning, worden opgestart vanaf 2021. Wanneer realisatie plaatsvindt na begin 2022 kan nog steeds gebruik worden gemaakt van de verleende SDE+, de daarop gebaseerde rechten komen niet te vervallen. Hooguit is sprake van derving van SDE+ subsidiebedragen per maand als er nog geen sprake is van elektriciteitsproductie, aangezien de termijn voor subsidieverlening wel gaat lopen. De financieel-economische haalbaarheid komt hierdoor echter niet in het geding.	Nee

22.2	A, D	Windpark Geefsweer kan ten gevolge van het 'parkeffect' een negatief effect hebben op de elektriciteitsproductie van het windpark. Dit is niet nader onderbouwd en kan leiden tot een negatieve business case.	Delfzijl Zuid Uitbreiding is de meest zuidelijke van de deellocaties binnen het windenergie concentratiegebied in Delfzijl. De windsnelheden zijn goed en de overheersende windrichting is zuidwestelijk. Aan de hand van het vastgestelde langjarige windklimaat zijn door de initiatiefnemer opbrengstberekeningen uitgevoerd. Voor de bepaling van de externe zogverliezen zijn zowel de bestaande windturbines van Windpark Delfzijl Zuid als de geplande turbines van Windpark Geefsweer en Windpark Oosterhorn meegenomen. De parkeffecten vanuit Windpark Geefsweer hebben geen significant effect op de business case.	Nee
22.3	A, H, J, K, L, M, R	Onderzoek naar woningwaardedaling ten gevolge van de plaatsing van windturbines beveelt aan de waardederving door windmolens mee te nemen in de afweging om hogere turbines te plaatsen. Dit onderzoek is niet betrokken in de besluitvorming.	Door de initiatiefnemers is in het kader van de business case rekenschap gegeven van de mogelijke verplichtingen om tegemoetkoming in planschade toe te moeten kennen. Hiervoor is ruimte in de business case. Het latere onderzoek leidt niet tot zodanige aanpassingen in de verwachtingen van planschade dat aan de financiële uitvoerbaarheid getwijfeld dient te worden.	Nee
22.4	B	Waarde van woningen daalt substantieel en dit is een belang wat bij het locatie-onderzoek meegenomen dient te worden te meer omdat fundamenteel onderzoek (hierover) in kinderschoenen staat en taxaties geen zekerheid kunnen bieden	In het kader van het concentratiebeleid is door de provincie Groningen de bredere afweging gemaakt om windturbines op een aantal locaties te concentreren. Nadat het plan onherroepelijk is geworden biedt de Wet ruimtelijke ordening de mogelijkheid om door middel van een planschadeclaim eventuele waardedaling vergoed te krijgen.	Nee
22.5	A, R	Indiener verzoekt om inzage in de anterieure overeenkomst waarin is opgenomen dat omwonenden aanspraak maken op planschade en welk bedrag hiervoor gereserveerd is. Nu kan alleen vermoedt worden dat dit bedrag te laag is ingeschat. Het blijft daarmee onzeker of het windpark financieel uitvoerbaar is.	De initiatiefnemers hebben in het kader van de business case rekening gehouden met mogelijke verplichtingen tot betaling van tegemoetkomingen in planschade. In de anterieure overeenkomst is voorzien in een verhaalsmogelijkheid op de initiatiefnemers. Deze verhaalsmogelijkheid is afdoende voor het kunnen verhalen van kosten gemoeid met mogelijke tegemoetkomingen voor planschade.	Nee
22.6	A	Indiener geeft aan dat uit een rapport van de Noordelijke Rekenkamer volgt dat het afdwingen van compensatie voor omwonenden niet mogelijk is. De Noordelijke Rekenkamer adviseert daarom om bij het Rijk aan te dringen op landelijke wetgeving waarin regionale overheden wel compensatie en financiële participatie van de omgeving in zonne- en windparken kunnen afdwingen. Indiener noemt hierbij ook een motie van het Tweede Kamerlid Moorlag.	De provincie en de gemeente zijn bekend met de inhoud van het rapport van de Noordelijke Rekenkamer 'Verdeling onder hoogspanning, een onderzoek naar de verdeling van kosten en baten rondom wind- en zonneparken' en de motie van Tweede Kamerlid Moorlag naar aanleiding van dit rapport. In de beantwoording op de motie wordt er door minister Wiebes (EZK) met name verwezen naar het in Klimaatakkoord afgesproken streven naar 50% lokaal eigendom bij hernieuwbare energieprojecten. In de Regionale Energiestrategie (RES) werkt de provincie, samen met de Groninger gemeenten en waterschappen, aan de invulling en uitwerking hiervan. Daarbij wordt er tevens gepleit voor landelijke regels, zodat decentrale overheden ook echt de wettelijke bevoegdheden krijgen om compensatie en financiële participatie af te dwingen. Het in het Klimaatakkoord afgesproken streven heeft echter alleen betrekking op nieuwe projecten die vanaf 2020 worden gerealiseerd; het Windpark wordt in de RES gerekend tot de bestaande, reeds in procedure zijnde projecten.	Nee
22.7	D, I	De compensatie voor de omgeving is te beperkt gezien ondermeer de aanslag op het landschap. Het bedrag naar omwonenden moet worden verhoogd, er dient een regeling voor compensatie voor omliggende dorpen te	Conform het provinciale beleidskader 'Sanering en opschaling, gebiedsfonds en participatie' dragen ontwikkelaars jaarlijks een bedrag van € 1.050 per MW af gedurende de periode dat het windpark operationeel is aan het gebiedsfonds. De besteding van het gebiedsfonds zal in samenspraak met de omgeving vorm worden	Nee

		komen en er dient een inzet te komen tot (forse) investeringen tot aanpassing en herstel van het landschap	gegeven. De omvang van dit bedrag vormt geen onderdeel van de voorliggende besluitvorming.	
		<i>Netaansluiting</i>		
23.1	A	Het blijkt niet uit de stukken of het plan kan worden aangesloten op het elektriciteitsnetwerk en of er transportcapaciteit is om de elektriciteit af te voeren. Zonder deze informatie kan het bevoegd gezag niet in redelijkheid beoordelen of het plan binnen de planperiode kan worden uitgevoerd. Verzocht wordt om een schriftelijke bevestiging van de netbeheerder dat het project aantoonbaar aangesloten kan worden en de opgewekte elektriciteit kan leveren.	<p>Het plan betreft een periode van 30 jaar. Uit hetgeen indieners aanvoeren, volgt niet dat in redelijkheid aangenomen moet worden dat er binnen deze periode geen aansluiting op het elektriciteitsnet kan worden gerealiseerd en/of geen transport van door het windpark gegenereerde elektriciteit kan plaatsvinden.</p> <p>Overigens zijn door de Initiatiefnemers over een ondertekende offerte van Enexis. Er is derhalve opdracht gegeven aan Enexis op grond van het aanbod van Enexis, om de netaansluiting te realiseren. Dit geeft Initiatiefnemer de garantie om op het regionale net worden aangesloten. Het project zal conform de afspraken in de overeenkomst tijdig worden aangesloten op trafostations te Weiwerd en Wagenborgen om elektriciteit te kunnen leveren. Aan de uitvoerbaarheid hoeft dan ook niet te worden getwijfeld.</p>	Nee
		<i>Invloed op emissie van ESD</i>		
24.1	N	In de nabije omgeving is het bedrijf ESD gevestigd dat SiC vezels uitstoot. Is onderzoek gedaan naar de invloed van turbulentie (beweging) in de lucht en de invloed op de vervuiling van ESD?	<p>Een windmolen haalt energie uit wind en zet dat om in elektriciteit. De windsnelheid achter een windmolen (het zog) is daarom een stuk lager dan voor de windmolen. Door het draaien van de wieken en door de verschillen in windsnelheid onder en boven dit zog, worden extra wervelingen opgewekt, de zogenaamde turbulentie. Deze turbulentie zorgt ervoor dat stoffen die in het zog terecht komen, sterker worden verspreid dan buiten dit zog. Over het algemeen zal de verspreiding van een stof die verstoord wordt door een windturbine benedenwinds een iets hogere concentratie geven en de verspreiding van een stof die verstoord wordt door een windturbine bovenwinds (o.a. hoge emissies door blazers) een iets lagere concentratie geven.</p> <p>Het effect van de windturbines van het Windpark op de verspreiding van luchtverontreiniging zal in de praktijk echter zeer beperkt zijn. Dat komt in de eerste plaats omdat de afstand tussen de windturbines van het windpark en ESD relatief groot is (circa 2 kilometer). In de tweede plaats, omdat een windturbine niet in werking treedt bij lage windsnelheden. Juist dan treden relatief hogere concentraties en depositie op van luchtverontreiniging (inclusief SiC-vezels). Dat betekent dat de momenten dat de concentratie in de lucht en de depositie op de grond groter is, deze niet beïnvloed wordt door de windturbines (het verspreidt zich en verdund zich meer door een hogere windsnelheid). Ten derde zal een deel van de SiC-vezels onder het zog emitteren en deze emissie zal niet beïnvloed worden door de windturbines.</p>	Nee